

SÕDUR

SÕJAASJANDUSE AJAKIRI

Nr. 3

XVI aastakäik

20.01.34.

Brigaadi juhtimise põhiküsimusi pealetungilahingus.

Kolonelleitnant H. Grabbi.

I. Brigaadi juhtimisest üldse.

Kogu sõda seisab lahingusse minevate ja lahingus olevate vägede juhtimises.

Juhtimise eesmärgina meie LE § 88 näeb ette lahingtegevuse algatamise, ettevalmistamise ja läbiviimise. Kui meie aga tahaksime juhtimist piiritleda laiemas ulatuses, eriti aga oma tähenduselt, siis oleks vast kõigiti vastuvõetav üldiselt levinenud mõiste: „Juhtida tähendab ettenäha, organiseerida, korraldada, koordineerida ja kontrollida.“

Kuid juhtimiseks on vajalik kõigepealt, et väekoondised ise ja kõik mis vajalik nende ülalpidamiseks oleks organiseeritud, kusjuures see organisatsioon peab omama kindla alluvuse vahekorra ja kõige otstarbekohasema koostise.

See üldine mõiste juhtimisest toodud, meie järgnevalt siirduksime selle objekti vaatlusele, mille juhtimisest meie tahame kõnelda. LE § 12 iseloomustab brigaadi kui hõlpsasti manööverdavat väekoondist, mis võib kestvalt pidada lahingut ühes operatiivsuunas. (Erakordselt — kahes operatiivsuunas.)

Koosneb harilikult 2—3 jalaväerügemendist või üksikust pataljonist, suurtükiväe, ratsaväe ja teiste väeliikide osadest, mis ajutiselt või alaliselt on juurde antud.

Nendel asjaoludel brigaad, tahes olla välisriikidele sarnanev väekoondis, omab siiski 3 erinevat tunnust, joont:

— ta pole oma koostiselt permanentne, kindel tervik, nagu meie oleme harjunud nägema diviisi mujal;

— ta ei eksisteeri rahuajal;
— ta ei oma kindlat tagalat.

Kaks esimest tunnust — mitte permanentsus koosseisus ja mitte eksisteerimine rahuajal — lähendavad brigaadi oma iseloomult sellele strateegilisele väekoondisele, millisena suurriikides esineb armee. Viimane ei ole aga mitte ainult juhtivaks organiks, ajuks, vaid ka keskuseks, ütleme südameks, mis toidab tema koosseisu kuuluvaid korpusi ja diviise, vaatamata nende korralikult arenenud tagalale.

Ka selle organisatsiooniga, millisena mõnedel juhtudel esines brigaad Vabadussõjas, ei saa meie kõrvutada praegust brigaadi. Siis peaksime juba teadlikult loobuma väeliikide ja väeosade tiheda koostöö põhimõtetest, mis aluseks iga taktikalise väekoondise tegevusele. Siis peaksime ütlema, et brigaad on vaid ajutine operatiivne koondis teatud lahingülesande, manöövri täitmisel.

Väeliikide koostöö peaks siis tervikuna teostuma rügementide või mõnede muude üksuste raamides. Seda meie aga nähtavasti ei taha ega pole mõelnud.

Kui meie süveneme LE põhimõtetele lahingtegevuse alal, siis näeme korduvait esinevat nõuet, teostada väeliikide koostööd väekoondises. Viimase all on eeskätt mõeldud brigaadi. (LE §§ 14, 88, 261.)

Järelikult meie brigaad, esinedes operatiivse väekoondisena, on ühtlasi ka ühikuks, mille raamides teostub taktikaline koostöö väeliikide vahel. Ta on teatud määral omapärane, omades osalt operatiiv-strateegilise, osalt taktikalise koondise tunnuseid.

Need omapärased jooned, muutes brigaadi kui väekoondise paindavamaks meie oludele, võimaldades moodustada teda koostiselt vastavalt oma ülesandele ja tagala osade kasutamist vastavalt iga brigaadi olukorra-kohastele vajadustele, sisaldavad ka teatud nõrkusi juhtimise ja lahingtegevuse alal.

Juht resp. väekoondise ülem on vastutav selle eest, et väekoondise jõupingutuse ei kujuneks hajutatud tegevuseks, et nad vastaksid olukorrale, areneksid teatud kindla kava järele ning oleksid kokkukõlastatud ajas ja ruumis.

Väekoondise juhi käsutuses on staap, mille ülesandeks on:

- ettevalmistada juhi otsust (andmete hankimine, süstematiseerimine ja ümbertöötamine);
- juhi otsuse elluviimine (käskude ja korralduste koostamine ja edasiandmine);
- järelvalve juhi käskude õige täitmise järele;
- teiste juhtimise alade tegevuse kokkukõlastamine (tagala, varustamine);
- lahingkogemuste uurimine ja ärakasutamine.

Staap ei juhi, tema vaid abistab juhti. See põhimõte on meil omaks võetud täiel määral.

Staap, kui juhi tegevust abistav organ, esineb kõigi riikide väekoondistes, kitsamas mõttes isegi kõigis väeosades ja pataljonides, ühel või teisel kujul. Mõõdunud Maailmasõjas staabid elasid üle suure arvulise kasvamise. Sellise nähte vastu, kus kogu juhtimise aparaat ja selleks kasutatavad vahendid üha paisuvad võitlejate arvel, tuleb kuuldavale üksikuid arvustavaid häälid.

Allpool toodud tabelis on ära tähendatud võitlejate, mittevõitlejate ja tagala teenistuses seisvate protsentuaalne vahetõrksuse sõjaväes Maailmasõjas.

Liik	A e g			
	1. 05. 1915.	1. 07. 1916.	1. 10. 1917.	1. 10. 1918
Võitlejad . . .	86,1	82,0	77,5	74,0
Mittevõitlejad .	4,1	7,9	10,0	12,2
Tagala, staabid .	9,8	10,1	12,5	13,0

Samuti kui võrdleme sõdurite ja voori-veokite vahetõrksuse jalaväerügemendis enne Maailmasõda ja praegusel ajal, siis saame umbes järgmise pildi. 1914. a. oli jalaväerügemendis ümmarguselt võetuna umbes

4000 meest ja 100 veokit, nüüd aga 3000 meest ja 200 veokit. Inimeste alal seega üldine vähenemine 25%, veokite alal suurenemine 100%. Voor on kasvanud ja vähendanud võitlejate arvu.

Seega on ju õigus, et õige palju jõudude üldarvust ollakse ja oleme meigi sunnitud ohverdama juhtimise instantsidele ja tagala asutistele. Kõik see läheb puht lahingjõuna kaduma. Arvestame kas või väikeste üksuste piirides, alates kompani sidevaatlejate jagudest. Peale selle peame arvestama ka neid kulusid, mida tuleb teha puht juhtimise ala abinõude ja vahendite soetamiseks (raadio, telegraaf, telefon, signaallambid, kirjutusmasinad, viimasel ajal ka šifreerimise masinad j.n.e.).

Rääkida aga siin mingisugusest teadlikust pahest, mida harrastatakse sõjaväe võitlusvõime meelega vähendamiseks — oleks liialt ühekülgne.

Tuleb meelestada seda, et juhtimise probleemi sõjaväes ei saa meie vaadelda kui rippumatut tegevust maailmaruumis. Tema allub suurel määral samadele teguritele, elab üle samasuguse evolutsiooni, kui juhtimine ükskõik mis alal meieaja ühiskonna eluvaldustes. Niihästi tööstuse, kaubanduse, isegi riigi juhtimise aladel. Juhtimise küsimus sõjaväes peab alistuma samadele nähetele, mis ilmsiks tulevad kaasajal mujal ja mida iseloomustavad tehnika arenemine ja spetsialiseerumine.

Meie teame, millise pöörde tööstusesse tõi ameeriklase Taylori süsteem: „Ettevõtte teaduslik juhtimine“. Taylori süsteemi alus, tõsisem põhjus oli kaasaegne industriaalne ühiskond. See süsteem laieneb, areneb ja täieneb.

Taylori ideede arendajana on tuntud prantslane Henry Fayol, kes on avaldanud uurimusi „eksperimentaalse juhtimise alal“. Tema juhtnõuude järele organiseeriti omal ajal ka Belgia kaitsemisnõusturium

On huvitav ära märkida, et töö teaduslike meetodite tekkimisega (Taylorism, Fordism, Fayolism) on kasvanud see liik tööjõude, mida nimetatakse juhtivaks, korraldavaks, võrreldes töölistkonnaga puhtal kujul. Ometigi aga kasvab produktioon. Ekslik oleks panna seda ainult masinatööstuse arvele.

Kasvatada universaaltehniliste teadmistega juhte pole mõeldav.

Kindralmajor R. Reimann 50-aastane.

Sõjanõukogu alaline liige kindralmajor R. Reimann sündis 18. jaan. 1884. a. Tartus. Üldhariduse omandas Torma kihelkonnakoolis ja Tartu reaalkoolis, sõjalise hariduse — Vilno sõjakoolis ja Peterburgi Sõjaväe Intendandi Akadeemias. Viimase lõpetas 15. juunil 1914. aastal. Maaüldhariduse võttis osa Vene 67. jalaväediviisi intendandina kuni 1917. a. 28. detsembrini, mil tuli üle Eesti rahvuslikku diviisi intendandiks. Vabadussõjas, algusest lõpuni, oli Sõjaväe Varustuse ülemaks, organiseerides ja juhtides energiliselt kogu meie kaitseväge varustamist. Tema teeneid sel alal on hinnatud Vabariigi Valitsuse poolt 1 liigi I järgu Vabaduse Ristiga. Pärast Vabadussõja lõppu asus omal soovil tegevteenistusest reservi, kust 1923. aastal uuesti tegevteenistusse kutsuti ja Kaitseministeeriumi korraldusvalitsuse ülemaks määrati. Korraldusvalitsuse likvideerimise puhul 1929. a. määrati Vabariigi Valitsuse poolt Sõjanõukogu alaliseks liikmeks. Oma alalise ametikoha ülesannete täitmise kõrval kindral Reimann 1923. aastast alates ühtlasi on olnud sõjaväe varustamise ja administratsiooni lektoriks Sõjakoolis ja mitmesugustel ohvitseride kursustel ning sõjavägede varustamise taktika dotsendiks Kõrgemas Sõjakoolis.

Peatudes hetkeks 50 a. sünnipäeva puhul, kindral Reimann rahuldustundega võib vaadata tagasi oma möödunud tegevusele. See tegevus kõikjal on olnud hoogne ja edukas. Omades suure energia ja avara silmaringi, juubilaril on läinud korda täita raskematki ülesannet — varustada meie kaitseväge Vabadussõjas kõige hädavaja-

Kindralmajor R. Reimann.

likuga, alates olukorrast, kus puudusid igaüksugused tagavarad kui ka varustuse muretssemiseks vajalikud krediidid.

Jätkugu lugupeetud juubilarile kauaks veel senist energiat ja hoogu. Soovime selleks juubilarile parimat õnne ja edu.

Mida kõrgemal juhtimise astmel seisab juht, seda vähem on temalt nõutav tehniliste oskuste omamine, teadmine. Tema peab esimeses järjekorras olema administraator, organisator ja kindlatahteline juht. Tema teadmiste puudusj üksikutel tehnilistel aladel peavad täiendama vastavad kaastöölised staabi tööjõudude ja eriväelike juhtide näol.

Ei ole ka õige, kui arvame tänapäeva juhi juures olevate nõuandjate olemasolu viimaseaja sünnituseks. Nad esinesid ka vanasti. Rääkimata juba rohkearvuliste adjutantide erilisest kaadrist, keda peamiselt käsutati sidepidajatena ja kellede ülesanded kaasajal on suurel määral üle läinud side

üksustele. Juhtimise alal vast Friedrich Suur ja Napoleon olid erandid; isegi viimase suhtes paljud on arvamisel, et tema sõjakäik Venemaale 1812. a oleks vast kujunenud teisiti, kui temal oleks olnud korralikud nõuandjad, mitte otsustamise, vaid läbiviimise alal.

Nii meie ühelt poolt näeme, ja kahetsusega näeme, võitlejate arvulist vähenemist staapide ja teiste juhtimise organite ja tagala asutiste arvel, teisalt aga peame olema teadlikud neis tegurites, mida esitab kaasaegne spetsialiseeruv ja mehhaniseeruv sõjavägi juhtimisele.

Lahingjõud ja juhtimisaparaat peavad olema õiges vahekorras organisatsi-

oonilt ja ka psühholoogiliselt. Õiges selles mõttes, et nad vastaksid sõjaväe seesmisele kandejõule, iseäraldustele ja tehnilise arengu tasapinnale

„Pigistamisel“ sel alal kokkuhoiu saavutamiseks nii inimeste kui rahaliste väljaminekute alal, peame meeletama ka seda, et puudulikult arenenud juhtimine võib lahingus anda palju suuremat inimeste kulu (kaotatud lahingud), kui esialgselt saavutatud kokkuhoid.

II. Brigaadi juhtimise põhiküsimusi lahingrännakul ja lähenemisel.

Meie teame, et teatud manöövri realiseerimiseks juhil peab olema tegevuse vabadus, s. o. juht peab võima kasutada tema käsutuses olevaid jõude kindla kava järele, vaatamata vastase tegevusele. See kindel kava taotleb ühe eesmärgina lahingusse astumist koondatud jõududega ja ootamatult, see, mida meie LE § 237 ära märgib „võimalikult tervikuna“.

Kui meie neile põhinõuetele juurde lisame, et pealetungil juhi otsuse kandjaks peab jääma tahe algatust lahingus enda kätte kiskuda, siis oleme annud põhialused pealetungi lahingule, millele ühel või teisel viisil tähelepanu juhib ka meie Lahingueeskiri. Sellest seisukohast väljudes püüamegi valgustada brigaadi juhtimist.

Kuid milline eeltingimus on vajalik selleks, et juht nimetatud nõudeid suudaks ellu viia?

Vastus on väga lihtis: andmed vastasest. Viimaseid saavutame aga luurega.

Seepärast brigaadi juhtimise seisukohast on ab erilise tähtsuse juba lähenemise ajal vastavalt organiseeritud võimast ja igakülgne luure, mille eesmärgiks on „selgitada vähemalt üldjoontes vastase suuremate jõudude asukoht ja rühmitus“. (LE § 239.) Brigaadi luure peab olema selleks küllalt tugev, et selliseid andmeid hankida tarbekorral lahinguga. Kogu luure ja julgestuse süsteem peab suutma katta lähenevate kolonnide jalaväe peajõude vastase eelosade ootamatute kallaletungide eest, et võimaldada brigüülile tegevusvabadust jõude kasutamisel. Brigaadi kui väekoondise juhtimine peab kujunema operatiivselt tsentraliseeritult.

Tugevate ja motomehhaniseeritud osadega toetatud luuregruppide soetamise taht võime kaasajal tähele panna kõikjal.

Möödunud Maailmasõda tõendas küllalt veenvalt, millise suure tähtsuse väekoondiste lahingu ja juhtimise alal onas vastase intensiivne luure ja oma jõudude tugev kate. Võtame näitena esimesi lahinguid Lääne-rindel 1914. a. Hästi teotsev ja jalaväe automaatrelvadest toetatud saksa ratsavägi suutis sõja algpäeval luua küllalt tiheda ja võimsa katte koondunud ja lahingusse suunduvatele väekoondistele, sellise katte, mida prantslaste ratsavägi — püüal kujul — ei suutnud läbistada. Selle tagajärjel puudusid luureandmed ja juhtimine oli sageli kammitsas. Oldi sunnitud lahingusse astuma ebasoodsal maastikul ja ebasoodsates tingimustes.

Samasugune nähe ilmnes ka venelaste juures 1914. a. Ida-Preisimaal. Vaatamata oma ülekaalukale ratsaväele, mille omata näiteks vene 1. armee, olid armee koosseisu kuuluvad väekoondised — korpused ja diviisid — luure ja katte mõttes halvemas seisukorras, kui sakslastel. Tingitud oli see sellest, et vene 1. armee massiline strateegiline ratsavägi teotseis peaauglikult armee paremal tiival, teotseis pealegi väga ebatõhusalt, kuna diviisidel luureks rindel oli vaid halvema väärtusega kasakate sõtnjad. Sakslastel, kes omasid küll nõrga strateegilise ratsaväe, oli aga igas diviisis üks ratsarügement.

Teated vastasest on aga otsuse kujunemise, seega ka juhtimise aluseks.

Kui meie tahame ja kahtlematult ka suudame, saavutada positiivseid tulemusi brigaadi pealetungil võrdlemisi väheste jõududega suhteliselt sellele maaalale, milliseks võib kujuneda brigaadi lähenemise-riba, siis peame teotsema äärmiselt aktiivselt ja brigaadi jõud tegevusse rakendama pealöögi suunas koondatult, meile soodsal kohal ja õigel ajal. Et sellist jõulist lööki brigaadis läbi viia ja anda mitte tühja, peame omata tõepärase ettekujutuse vastasest, tema jõududest, s. o. peame omata luureteateid. Ainult tahe neid hankida ei lahenda veel küsimust, selleks peame omata ka vastavaid jõude. Tundub, et jõuliselt üldiselt nõrgem pool peab erilist tähelepanu pöörama luurele, et luua kõigiti soodsad eeltingimused pea- jõudude lahinguks.

Peatume veel sellel põhimõttel, mille omaks oleme võtnud brigaadi tegevuses lähenemisperiodil: lähenemine teotstatakse laial rindel (LE § 279). Põhijees on see õige. See põhimõte maksab ka mujal, kuid laia rinde mõiste võib olla aga väga

Kapten Karl Foerster †

11. jaanuaril s. a. sulges silmad igavesele unele kapten Karl Foerster raske operatsiooni tagajärjel. Sündinud 1. okt. 1891. a., pärit Maasi v. Saaremaalt. Õppis Tallinna ja Peterburi reaalk. Võttis osa Maailmasõjast selle algusest. Ülen dati ohvitseriks lahingutes ülesnäidatud erilise vahvuse eest 6. dets. 1916. Vabadussõjast võttis osa 21. nov. 1918. a. alates 5. Rakvere polgu ratsa-kuulipildurite k-do koosseisus, mis 1. I 1919 nimetati ümber Balti pataljoniks. Sai haavata 7. juunil 1919 Lissino küla juures. Viidi üle 1. ratsarügementi 25. sept. 1920. a., kus teenis alul rühmaülemana, hiljem kuulip. eskadroni ülemana. 1928. a. ülen dati kapteniks vanusega 12. apr. 1919. Viidi üle teenistusse 1. soomusrongi rügementi 1. aug. 1928 ja määrati s.-rong „Kapten Irv” kuulip. komp. ülema k. t., millisele kohale kinnitati 1. I 1931. Täitis mitmel aastal suure hoolsusega ohvitseride kogu majavanema kohuseid ning võitis oma sõbralliku ja lahke olekuga kõikide poolehoidu.

Teda jäid leinama abikaasa pojaga, kaasteenijad soomusrongi- ja ratsarügemendis ja laiem tutvusringkond.

Mälestused kapten Karl Foersteri isikust jäävad igavesti püsima kaasvõitlejate ridades.
—i.

Kapten Karl Foerster †

laialdane. Igatahes, võttes aluseks lähenemisriba laiuse ja brigaadi üldise jõudude arvu, ei saaks seda põhimõtet brigaadi eduka juhtimise seisukohast täiel määral pooldada kogu jõudude suhtes. Brigaadi juhi mõjutus lahingusse astumiseks vastavalt tema taatele ja sellekohane jõudude koondamine võivad jääda raskesti teostatavaks. Üleminek detsentraliseeritud juhtimiselt tsentraliseeritud juhtimisele on väga vähe realiseeritav. Eriti juhtudel, kui brigaadi koosseisus on ainult 2 jalaväerügementi. Paratamatult kumbki rügement saab omaette lähenemisriba. Brigaadi peajõudude ja tulevase varu olemasolu vähenevad miinimumini. Kui kumbagi rügemendi, kui omaette kolonni tegevust lahutab veel suur vahemaa, siis näemegi nende mõlemate omaette tegevust, kus brigüli mõjutuse katsed lahingu käigule on minimaalsed. Jõudude ümbergrupeerimine osutub kui mitte võimatuks, siis vähemalt väga raskesti teostatavaks lahingu algmomendil.

Et vältida sellist olukorda, kus brigaadi ülem võiks jääda ainult rindel arenevate sündmuste pealtvaatajaks, registreerijaks, ilma et ise millegagi suuteline oleks oma tahet avaldama, tuleb brigaadi jätta

II ešefoni kolonn ühes vastava arvu suur-
tükiväega. Nende jõudude lõpulik tegevus-
se suunamine peaks teostuma brigüli üld-
idee kohaselt siis, kui olukord rindel on sel-
gunud.

Niisugustes olukordades, vähem kui kuskil mujal, kõl bab mingisugune šabloon.

Et alluvate tegevus põhijoontes oleks kooskõlas üldise olukorraga brigaadi rindel ja kogu brigaadi, kui väekoondise, tegevus oleks juhitud ühisest, üldkorra kohasest taatest, tuleb brigaadi jõudude tegevusse rakendamise võimalusi igakülgset juba varakult kaaluda. Lõpulik otsustamine peab aga sündima mitte liialt vara, aga ka mitte liialt hilja.

Sellistest põhimõtetest juhitud tegevus tagab brigüli teatud määral temale alluva väekoondise operatiivse tsentraliseeritud juhtimise, vastasel korral paratamatu taktikalisele detsentralisatsioonile seltsib veel operatiivne detsentralisatsioon. Viimane aga tähendaks seda, et brigül jääks jõudude tegevusse saatmise alal vaid vahetalitaja ossa diviisi ja väeosade vahel. Brigaadi juhtimise mõiste kaoks täielikult.

III. Brigaadi juhtimise võimalusi kallaletungil.

Olenevalt sellest, millises olukorras teostub brigaadi jõudude tegevusse rakendamine üleminekul lähenemisest kallaletungile, teostub ka brigaadi juhtimine, või õigemini brigaadi juhtimise võimalused.

Juhul, kui lahing brigaadi rindel algab, nagu eelpool tähendasime, ka operatiivselt detsentraliseeritult — kujuneb ka brigüli mõjutus minimaalseks.

On võimalus ette võtta küll jõudude ümbergrupeerimist, kuid selline tegevus on seotud paratamatult teatud seisakuga lahingutegevuses. Niisugusel brigüli käest väljalibisenud kallaletungil on tavaliselt ka juhi varu kujunenud minimaalseks.

Juhul, kui aga kallaletung teostub normaalses, siis just kallaletung on see lahingu faas, kus brigaadi juhtimine on kõige enam juhi kätes. Määrates pealöögi suuna, koondades sellele suunale suuremad jõud, kindlaks määrates väeliikide vahelise koostöö j.n.e. — need on tegevused, mis võimaldavad vähemalt kallaletungi algamist brigüli tahte kohaselt. Siin meie võime näha brigaadis nende põhimõtete täitmist, mida temale esitab ka LE kui taktikalise üksusele.

Jõud kord tegevusse astunud, jääb juhile üle oma tahte arendamiseks ja lahingukäigu mõjutamiseks v a r u. Viimase tegevusse rakendamine pealetungi lahingus, võetuna brigaadi juhtimise seisukohast, võib sündida kahtlematult õige soodsates tingimustes.

Mida tugevam on see vastupanu, mida vastane avaldab brigaadile kallaletungil, mida enam on arenenud vastase kaitseehitiste süsteem, seda enam tuleb koondada, tsentraliseerida brigaadi kätte ka taktikaline tegevus. Näiteks k a l l a l e t u n g i l p o s i t s i o o n i s õ j a oludes.

Neist lühidalt esile toodud brigaadi juhtimise võimalustest ja põhitingimustest nähtub ühtlasi, et brigaadi juhtimine taktikaliselt detsentraliseeritult on enamikul juhtudel paratamatu nähe. Kui see nii on, siis on ka selge, et alluvate juhtide algatusvõimele, enesealgatusele jäävad täita suured ja vastutusrikkad ülesanded lahingus.

Initsiatiiv, algatus leiab ju kõikjal juhi voorusena allakriipsutamist. Meile on see aga eriti eluline küsimus ja otse käskiv nähe. Juhi olukorrahane initsiatiiv, mis tugeneb kindlatele lahingulistele nõuetele, pääseb aga ainult siis täiel määral maksuvusele väekoondise juhi ideede elluviimisel, kui need juhid on saanud lahinguliselt ühtlase ettevalmistuse, kui nende mõtteviis suundub enam-vähem ühist rada, olles kantud ühtlastest põhiideedest. See on rahu-aegse väljaõppe küsimus. Algatusvõime ideelise ettevalmistuse kõrval tuleb arendada ka algatusvõimelist iseloomu. See on puht kasvatuslik küsimus, see juurdub juhtidesse ainult aastatega, selleks soodustatud õhkkonnas ja olukorras.

Teiseks, vaatamata sellele, et olukord sageli tingib õige suure taktikalise vabaduse andmise alluvatele juhtidele lahingus, ei tohiks meie laskuda teise äärmusesse ja lasta lahingu operatiivse juhtimise ära libiseda brigaadi ülema käest. Selline juhtimise detsentralisatsioon tähendaks tegelikult oma kohustuste üleandmist või õigemini nende veeretamist alluvatele. Brigaadi ülem oma staabiga muutuks seega juhtivast instant-sist lihtsalt jagajaks, jaotajaks.

Kuna raskuspunkt brigaadi juhtimisel väeliikide koostööl kandub sageli tegevuse operatiivsele küljele, siis viimase pidevaks teostamiseks tuleb meil käsutusküljele anda teissugune suund, kui see omane on vast I ää ne-Euroopas diviiside käskude alal. Seal lühidalt vormuleeritud ülesannete kõrval võime näha pikemaid ettekirjutusi tegevuse taktikalise kokkukõlastamise alal, lootuses ideeliselt mõjutada lahingu kestvusel. Meil peaks kujunema vastupidi: tegevuse ideeline, operatiivne külg tuleks ära määrata kaugema aja peale. Näit.: „X rügement vallutab rajooni AA, jätkates pealetungi BB üldsuunas selliselt, et abistada oma tegevusega DD suunas peale tungivat Z rügementi ja tagada brigaadi lahtist vasakut tiiba pealetungide eest eriti EE suunas.“ Selliselt kindlaks määratud brigüli üldidee võimaldab alluvail teostada taktikaliselt küllalt iseseisvalt, kuid brigüli operatiivse, üldise, kontseptsiooni kohaselt.

Brigaadi käsud oma iseloomult võivad sageli sarnaneda direktiividele.

Märkmeid möödunud aastal suurtükiväe polügoonil teostatud laskmistest.

Laskeharjutuste korrapärasest teostamisest takistas tänava erakordselt kuiv suvi, mille tõttu laskmistel tekkis tulikahjusid, mille kustutamiseks kulus palju aega ja energiat. Kuivadel ilmadel polügoon süttis igal laskepäeval musta rohuga laetud praktika-mürskude lõhkemisel tekkinud leegist mitu korda põlema. Seetõttu tehti laskmisvaheaeg kuni ratsahobustel tulikahju juurde saadetud erilise meeskond kustutas tule. Põlenud kohtadel peeti pärast laskmise lõppu vastavalt ilmastikule 1—3 ööpäeva vältel väikesi valvemeeskondi, kes hoidsid ära uued süttimised. Sääraste abinõude kasutamisega suudeti ära hoida suuremaid metsapõlemisi ja ainelisi kahjusid.

Juba alates laagriperioodi algusest suurtükiväe laskeasjandust õpetati ja laskmisi teostati uue laske-eeskirja (Sv. E. V.) järgi. Laske-eeskirja komisjonist osa võtnud ohvitseridelt selgitati vastavatel õpustel need erinevused ja uued põhimõtted, milles uus eeskiri erineb endisest. Laske-eeskiri ilmus trükis juulikuu algul ja esimesed eksemplarid saabusid 12. juulil laagrisse. Kõik ohvitserid ja ka mõned üleaja-teenijad ostsid omale laske-eeskirjad ning ta võeti täielikule käsitlemisele.

Tänavu kõik laskmised teostati, registreeriti ja hinnati Suurtükiväe inspektorilt välja antud „Ajutine juhend suurtükiväe laskeharjutuste teostamiseks“ alusel. Juhendi tähtsamad põhimõtted on järgmised:

Laskeharjutuste eesmärgiks on täiendada ja viimistleda suurtükiväe väljaõpet laskmise ja tulejuhtimise tehnikas igasugustes lahingutingimustes, täitma tuleülesandeid võimalikult kiiresti ja väiksema laskemoonakuluga. Laskeharjutused teostatakse vastava taktikalise olukorra foonil. Aja ja laskemoota säästmiseks laskeharjutustele lubatakse vaid neid ohvitseri, kes on edukalt sooritanud vähemalt 3 vastavasisulist harjutust näilikpolügoonil või laskelaual. Erilist tähelepanu pühendatakse nn. välilaskmisele, s. o. kiire ettevalmistusega ja haarava eellaskmisega laskmisele.

Juhend sisaldab kindlad normid ja juhised tulejuhi, tulepositsiooni-, side- ja luuremeeskondade töö objektiivselt hindamiseks ja patarei laskealalise väljaõppe hin-

nangu tegemiseks. Tulejuhi töö ja saavutiste registreerimiseks ja hindamiseks peetakse erilist laskelehte, kuhu kirjutatakse lasketingimused, tulejuhi käsklused ja vaatlused, ülesande saamise, käskluste andmise ja lasu kellaajad j.n.e. Tulepositsioonil peetakse tulepositsioonilehte.

Tulejuht teotseb täiesti iseseisvalt ja kelleltki segamata. Tema tööst kuulub hindamisele nii laskeandmete ettevalmistus kui ka laskmine. Laskeandmete ettevalmistamise hindamiseks on järgmised aja ja täpsuse normid ning maksimumid:

	Kestus		V i g a					
	— min.		Suunas		Kaugus-			
	norm	maks.	— tuh.	maks.	norm	maks.	norm	maks.
A. Lähteandmete ettevalmistamine:								
1) kaardita ettevalmistus	2	4	40	80	10	20		
2) kaardiga ettevalmistus	4	7	30	60	5	10		
3) täielik ettevalmistus	10	15	10	20	3	5		
B. Eeltööde tegemiseks antakse täiendavalt:								
1) plotteriga laskmisel	2	4						
2) ülekaardiga laskm.	3	5						
D. Tule üleviimine:								
1) lihtviis	1,5	3	20	40	4	8		
2) K viis	3	5	—	10	—	2		
3) dV ₀ viis	15	25	—	5	—	1		

Kahekülgse vaatlusega laskmisel, märgi kättejuhatamiseks külgvaatluspunktile, aja-norme suurendatakse 3 min. võrra. Suunaveaks loetakse kogu laskmise vältel tentud nurgamõõtja-paranduste algebraline summa. Kaugusveaks loetakse lähtekauguse ja eellaskmisel saadud kauguse vahe, mis arvestatakse viimase kauguse protsentides.

Kui laskmise ettevalmistuse kestus või täpsus ületab normi, kuid on maksimumist väiksem, siis ettevalmistus loetakse täide-ruks, kuid tulejuhile määratakse normi ületamise eest vastav arv miinuspunkte. Kui aga ületatakse maksimum, siis ettevalmistus loetakse mittetäide-ruks, tulejuhti ei lubata lasta ja kordamisharjutusel talle määratakse selle eest miinuspunkte.

Laskmisel tuleb antud õppeülesanne täita lahingulaskmiste kavast määratud mürskude arvuga ja tulejuhi töötempo, s. o. keskmine aeg ühe lasu (järjekorra) vaatluseks ja järgneva lasu käskluste andmi-

seks, ei tohi ületada järgmisi norme või maksimume:

	Norm	Maksimum
1) Eellaskmine telg- ja ühekülgse-vaatlusega	20 sek.	40 sek.
2) Eellaskmine kahekülgse vaatl.: — plotteriga	2 min	3 min.
— ülekandekaardiga	1 „	2 „
— ruutvõrguga	1 „	2 „
— planšetiga	2 „	4 „
3) Laskmine lennuki abil	2 „	4 „

Kui töötempo ületab normi, kuid ei ületa maksimumi, tulejuhile määratakse miinuspunkte, kuna maksimumi ületamisel laskmine loetakse mittetäidetuks.

Laskeharjutuse teostamiseks lubatud mürskude arv oleneb harjutuse iseloomust, laskeviisist j.n.e., näiteks antakse ühe suur-
tüükiga laskmisel 8—12 mürsku.

Laskmine hinnatakse 100 punktiga, kui tulejuhi arvestustes ei ole ühtegi viga, laskmine teostati reeglipäraselt, laskmise ettevalmistus ja laskmine täideti normi aegadega. Tulejuhilt tehtud vigade (liigsed mürsud, norme ületavad lähteandmete vead, ettevalmistuse kestus ja töötempo, ebaeskirjalikud käsklused, laske-eeskirjade põhimõtete rikkumised j.n.e.) eest määratakse miinuspunkte, aja või laskemoona säästmise eest aga plusspunkte.

Vastavalt saavutatud punktide arvule laskeharjutus hinnatakse väga heaks (kui on saadud vähemalt 105 punkti), heaks (vähemalt 90 punkti), rahuldavaks (vähemalt 60 punkti) või nõrgaks (alla 60 p.).

Samadel põhimõtetel hinnatakse ka tulepositsiooni-, side- ja luuremeeskondade tööd.

Vaadeldes tänavu teostatud laskeharjutuste saavutisi, näeme, et üldiselt võetuna tagajärjed on täiesti rahuldavad. Aktiivteenistuses olevate ohvitseride tippsaavutised olid tänavu järgmised:

1) Tulejuhi töötempo:

- granaadiga telgvaatlusel laskmisel — 6 sek.;
- granaadiga külgvaatlusel laskmisel — 8 sek.;
- šrapnelliga telgvaatlusel laskmisel — 14 sek.;
- šrapnelliga külgvaatlusel laskmisel — 13 sek.;
- plotteri abil laskmisel — 50 sek.;
- ülekandekaardi abil laskmisel — 57 sek.;
- ruutvõrgu abil laskmisel — 46 sek.;

2) Eellaskmise kestus:

- granaadiga telgvaatlusel laskmisel — 3 min. 46 sek.;
- granaadiga külgvaatlusel laskmisel — 3 min. 53 sek.;
- granaadiga külgvaatlusel laskmisel, kui vaatlusnurk oli üle 400 tuhandiku — 7 min. 15 sek.;
- šrapnelliga telgvaatlusel laskmisel — 3 min. 35 sek.;
- šrapnelliga külgvaatlusel laskmisel — 4 min. 39 sek.;
- plotteri abil laskmisel — 9 min 59 sek.;
- ülekandekaardi abil laskmisel — 13 min. 13 sek.

3) Saavutatud punktide summa:

- granaadiga laskmisel — 135 punkti;
- šrapnelliga laskmisel — 155 punkti;
- plotteri abil laskmisel — 115 punkti;
- ülekandekaardi abil laskmisel — 110 punkti;
- ruutvõrgu abil laskmisel — 115 punkti.

Ka kordamisõppustel olevate reservohvitseride laskmised teostati, registreeriti ja hinnati mainitud juhendi alusel. Reservohvitseride laskmistel aja normid ja maksimumid olid 50% võrra suuremad, kuna kõik ülejäänud nõuded ja normid, s. o. töötempo, mürskude arv j.n.e. olid samad, mis aktiivteenistuses olevate ohvitseride laskmistelgi.

Reservohvitseride tippsaavutisteks oli tänavu:

- tulejuhi töötempo telgvaatlusel laskmisel — 19 sek. ja külgvaatlusel laskmisel — 21 sek.;
- eellaskmise kestus telgvaatlusel laskmisel — 6 min. 59 sek. ja külgvaatlusel laskmisel — 6 min. 10 sek.;
- saavutatud punktide summa — 120 punkti.

Patareide tulepositsioonimeeskondade parim töötempo ühel laskeharjutusel oli tänavu:

- kergekahuri patareil — 19 sek.;
- kergehaubitsa patareil — 27 sek. ja
- raskehaubitsa patareil — 32 sek.

Tankilaskmise harjutustel tulistati lahtisel positsioonil asetsevast suur-
tüükist moodsate tankide teotsemise põhi-
mõttele liikuvaid kergetanki kujulisi märki-
sid, mis esimestel laskeharjutustel liikusid
keskmise kiirusega — 8—10 km/t. ja pä-

rastistel laskmistel — 15—20 km/tunnis. Laskmistel saavutati üldiselt võrdlemisi häid tagajärgi. Näiteks võiks tuua 2 laskeharjutuse tagajärjed, kusjuures esimesena toodud laskeharjutusel suurtükinumbritena teotsesid reamehed, kuna teisel — umbes 50 päeva kv. teenistuses olnud noord.

3. suurtükivägrupi patarei nr. 2 tankilaskmise harjutusel märk liikus suurtüki suhtes umbes 30° nurga all murdjooneliste kurssidega 1000 m pikkuse tee keskmise kiirusega 15—20 km/t. Suurtükk laskis 3 min. 6 sek. vältel 12 lasku ja tabas tanki 3 mürsuga, kusjuures laskekaugus oli laskmise alul 1050 m ja laskmise lõpul — 400 m.

1. suurtükivägrupi patarei nr. 1 laskimisel märk liikus murdjoonelisel keskmise kiirusega 10 km/t. Suurtükk laskis 1 miu. 35 sek. vältel 8 lasku ja tabas tanki 4 mürsuga. Laskekaugus oli laskmise algul 1000 m ja laskmise lõpul — 400 m.

Kokku võttes võib öelda, et tänavu tehti intensiivset tööd ja saavutati üldiselt võetuna täiesti rahuldavaid tagajärgi. Seejuures laskmiste registreerimise ja hindamise süsteem leidis üldise tunnustuse, sest ta annab enam-vähem objektiivse mõõdupuu laskmiste hindamiseks ning tulejuhtide ja üksuste saavutiste üksteisega võrdlemiseks. Juhendis esinenud ebatäpsused ja puudused kõrvaldatakse juhendi ümbertöötamisel, kuid kuuldavasti suuremaid põhimõttelisi muudatusi ei tehtavat, nii et ka tulevikus teostatakse, registreeritakse ja hin-

natakse suurtükiväe laskeharjutusi eeltoodud põhimõtteil. See ergutab juhtisid intensiivsele süstemaatilisele tööle käesoleval talveperioodil eesmärgil tõsta omi võimeid nii, et tuleval laagriperioodil kõik ületaksid oma tänavused saavutised ning üldine tase läheneks tänavustele tippsaavutistele. Selleks on vaja põhjalikult läbitöötada ja ära õppida laske-eeskiri, läbiharutada ja kõrvaldada tänavustel laskmistel esinenud puudused ja nõrgad küljed ning pidevalt ja süstemaatiliselt teostada laskeharjutusi näilikpolügoonidel, laskelaudadel ja laskekastidel. Tehes seda tööd täie innuga ja andumusega, tagajärjed tulevad iseenesest. Seejuures tuleb võtta arvesse, et laskeharjutuste saavutised kantakse teenistuslehe juures peetavasse laskekaustikusse ning mõjutavad attestatsiooni ja teenistuskäiku.

Ka suurtükiväe reservohvitserid peaksid tõstma oma laskealalisi teadmisi ja oskusi. Selleks tuleks esmajärjekorras põhjalikult ära õppida uus laske-eeskiri ja korrata suurtükiväe eeskirja I ja II osa laskmist käsitlevad paragrahvid. See tehtud, tuleks teostada harjutusi näilikpolügoonil, laskelaul või laskekastil, mida on kõige parem teha selles väeosas, mille tagavaraväeohvitseride sektiiooni reservohvitser kuulub. Kui kuidagi pole võimalik selliseid harjutusi teostada, siis tuleks ikkagi läbi seedida laske-eeskiri, sest see kergendab suurel määral reservohvitseri tööd kordamisõppustel olles ning aitab saavutada paremaid tagajärgi.

—m.

Taktika ja majandus.

Mõtteid Kõrgema Sõjakooli majanduseharu avamise puhul.

Kolonelleitnant H. Vanaveski.

Ajajärgul pärast Maailmasõda mitmesugused majanduslikud küsimused on omandanud rahvaste elus esimese järgu tähtsuse. Puhtpoliitilised küsimused on jäänud nagu tahaplaanile. Kodanikkude materjalsete vajaduste rahuldamine moodustab tähtsama osa valitsuste tegevusest. Mõnikümme aastat tagasi rahvusvahelises läbikäimises arutati peaaesjalikult kõrgeid ja suuri diplomaatlikke küsimusi, mis jäid arusaamatuks harilikule suurelikule, praegusaja diplomaatide kõneaineks aga on kilude vahetamine

sidrunite vastu, hobuseraudade sisseveo lubamine vastutasuna kartulite väljaveole, mitmesugused kontingendid ja kaubanduslikud kitsendused, ühe tööstuseharu takistamine ja teise soodustamine ning palju muid ärilisi küsimusi. Ühe sõnaga, käesolevale ajajärgule lahendamiseks antud küsimuste „raskepunkti“ on majanduslikud ja materjalsete küsimused.

Napoleon omal ajal ütles, et sõjas edu ¼ võrra oleneb moraalistest ja ainult ¼ võrra materjalsetest teguritest. Praegusel ajal Na-

Kuperjanovlaste toetus allveelaevale.

Kuperjanovi üks. jalaväepataljoni ohvitseride kogu otsustas erakorralisel üldkoosolekul üksmeelselt eelseisvat väeosa 15-at aastapäeva juubeliaastapäevana mitte pühitseda. Aastapäeva pühitsemiseks liikmetelt ajajooksul kogutud raha annetakse Allveelaevastiku Sihtkapitali ja Paju lahinguvälja mälestamise komiteele. -t.

poleon oleks öelnud vist küll teisiti. Kuigi moraalse elemendi tähtsus ei ole vähenenud, on sõjapidamise materjalse külje ning sellega mitmesuguste majanduslikkude tegurite tähtsus kasvanud mitmekordseks.

Vabadussõjast kuni tänapäevani meie kaitseväes näis olevat kandvaks mõtteks, et majanduslikud küsimused on kõrvalise tähtsusega, et varustamise organid on parasiidid, kes, nõudes palju abinõusid ja inimesi, nõrgendavad meie lahinguosi. „Kõik rindele, seljatagused minimaalseteks“, oli tihti kuulnud hüüdsõnaks. Rivi ja mitterivi suhtumine sageli väljendus Peeter Suure sõnadega: „*nestroevaja svoložj na levōj flang.*“ Kord manöövri arutusel üks majandusemeestest püüdis tõestada, et antud olukorras ja antud abinõudega korralik ja õigeaegne varustamine üldse ei ole võimalik ja et majandusemeeskonna ja voori suurendamine on mõõdapäsematult tarvilik. Selle ettepaneku arutamise katkestati lühidalt ühe juhtimiseala ohvitseri poolt sõnadega: „Seda vesipead ei tohi lasta suureks paisuda.“

Taktika ja juhtimiseala küsimuste asetamine esikohale meie kaitseväge väljaõppes on täiesti õige ja põhjendatud, sest kaitseväge peamine ülesanne on lahing, relvadega võitlus vaenlasega. Kuid praegusel ajajärgul sõda ei peeta mitte ainult relvadega, vaid vastased riigid püüavad hävitada üksteist kõigi abinõudega. Sõjategevus lahinguväljalt on kandunud teistele aladele. Seepärast taktika ja strateegia reeglite ning sõjakunsti „vankumatute ja igaveste“ printsiipide ideaalne tundmine ning nende eeskujulik kasutamine lahingus üksi ei anna veel võitu. Nii mõnigi geniaalne plaan on nurjunud kas laskemoona või muu materjali puudumisel või sõjaväe lahinguvõime langemise tõttu korratu toitmise tagajärjel.

Meie paratamatult oleme sunnitud põõrama rohkem tähelepanu lahinguväljalt mu-

jale, esimeses järjekorras kaitseväge varustamisele.

Seni meie Kõrgemas Sõjakoolis uuriti peaaesjalikult taktikat ja sõjapidamise operatiivset külge, kuna majanduslik külg jäi tahaplaanile. Nüüd aga on otsustatud K. S. juures luua majanduseharu. See on igakülgselt tervitatav, sest varustamise alal on meil ees lai tegevuseväli, kus tööpuudust vähemalt lähemas tulevikus ei ole karta. Meil on lahendamata, ühekülgselt või igas väekoondises omamoodi lahendatud terve rida majanduslikke küsimusi. Paljudes küsimustes valitsevad lahkarmused, kindel joon varustusatistite ja staapide tegevuse vahel ei ole veel välja kujunenud.

K. S. majanduseharul on küllalt ülesandeid täitmiseks. Nendest tuleks mainida ühise ja meie oludele vastava varustamise doktriini loomist ja levitamist, majanduslikkude tegurite asetamist lahingutegevuses sellele astmele, mida nad vääriavad, ning üldise tähelepanu juhtimist kaitseväes sellele, et sõduri toitmine ja riietamine, laskemoona ja muu varustuse muretsemine ning toimetamine lahinguväljal tarvilikku kohta ei ole kaugelki kõrvalise tähtsusega ja kergestilahendatavad toimingud, ning et majanduslikkude küsimuste uurimine ja nende vastu huvi tundmine ei ole häbiiks, vaid on tarvilikud igale juhile.

Lennuväge tegevuse suurenemise tagajärjel on tõenäolik, et tulevikus raudteed korralikult ei funktsioneerid. See nõuab loobumist raudteest kui juurdeveo alusest ning varustamise ja evakuatsiooni ümberkorraldamist. Asendada raudteevagun autoga või hobuvooriga, näib olevat lihtne asi, tegelikult teostamisel aga on palju raskusi: muutuvad asutiste koosseisud ja asukohad; mõned asutised, mis raudtee kasutamise võimalusel püsisid kohal kaugemal seljataga, tulevad paigutada väeosadele lähemale ja muuta võimalust mööda liikuvateks. Lahingutegevuse iseloomu muutumine nõuab ka vastavaid muudatusi kaitseväge majandusaparaadis.

Uute ideede algatamine, kaalumine ja läbivaidlemine sünnib kõige edukamalt siis, kui sellest võtab osa suurem arv asjastuhvitatud isikuid. Nii mõnigi kõrgem õppeasutus on kujunenud välja uute mõtete sünnikohaks, ekslikkudeks osutunud tõekspidamiste ümberlukkajaks.

Juhtimise ja varustamise ala ohvitseride ettevalmistamine ühes õppeasutises, nende ühine elu pikema aja vältel, ühiste ülesannete lahendamine ja üksteise põhjalik tundmaõppimine aitavad suuresti kaasa nende kahe ala ohvitseride lähenemisele üksteisele ning

nende teotsemisele lahinguväljal kokkukõlastatult ja ühises suunas.

Kuigi meie K. S. majanduseharu oma esimestel aastatel arvatavasti ei suuda tõusta sellele tasemele, millel on välisriikides pike ma aja jooksul väljakujunenud majanduseala eriõppeasutised, on tema suureks paremuseks see, et õppimine temas sünnib omas kodus, kus on võimalik arvestada igal sammul meie olukorda, meie abinõusid, meie võimalusi.

Eelpooltoodud kokku võttes, jõuame otsusele, et K. S. majanduseharu asutamisele on tehtud suur samm edasi. Mida paremini on varustatud kaitseväge, mida paremini hoolitsetakse sõduri eest lahinguväljal, mida paremini on ette valmistatud juhid kõigil aladel — seda tugevamaks ja kindlamaks muutub kaitseväge võitlusvõime.

Soovime K. S. majanduseharule head kordaminekut ja edu.

Rohkem rõhku suusatamisele.

Suusatamismärk laiemate rahvahulkade suusaspordile ergutamiseks.

Meil Eestis lumi katab maapinda iga aasta keskmiselt neli kuud, missuguse aja kestel on võimalik harrastada suusaspordi. Kahjuks peab tunnistama, et meil suusatamist harrastab väga väike protsent. Suuskade vähest kasutamist võib seletada peamiselt sellega, et rahvas küllalt ei hinda suusatamise kasulikkust.

Keha mitmekülgse arendamise poolest suusatamine osutub parimaks kehalise kasvatuselise alaks. Ta omab ka tähtsa koha rahva riigikaitsealises ettevalmistuses ja on kasulik harilikus elus paljudel eettulevatel toimingutel. Seega arvestades rahva kehalist kasvatuselise korraldavate organisatsioonide ja riigikaitse asutiste ülesandeks on selle eest hoolitseda, et rahvas võtaks osa suusaspordist senisest palju suuremal arvul. Seni suusaspordi levitamiseks tehtud mitmesugune propaganda ei ole siiski suutnud meelitada rahuldaval arvul rahvast suusatamisele. Tegeelik elu on näidanud, et just eriti sõnalisest propagandast suusatamise alal ei ole saadud loodetavat kasu. Samuti ka suusatamisvõistlused ei täida täiel määral neile pandud lootusi, sest võistlused on ergutanud suusatamisele harilikult neid võistlusspordilasi, kellel on lootusi tulla kohtadele ja omandada auhinde, kuna suur osa suusaspordi pooldajaid rahuldab ainult võistluste pealtvaatamisega. Seega oli selge, et meil tuleb võtta ette midagi muud suusaspordi levitamiseks rahva keskel. Riigikaitse asutiste ja sportliste organisatsioonide esindajate vahelisel nõupidamisel tuldi otsusele, et selleks parimaks abinõuks peaks olema suusatamismärgi sisseseadmine. Töötati välja suusatamismärk, koostati vastavad määrused ja pandi need maksma Eesti talvespordi liidu poolt.

Üldiselt suusatamismärgi kandmise õiguse saamiseks tuleb täita teatud normid, milleks talihooajal korraldatakse katsesuusatamine. Katsetest osavõtjad jaotatakse klassidesse vastavalt nuse järele, kusjuures igale klassile on nähtud ette normid võistlusmaa pikkuses ja võistlusajas. Et märgi saajal edaspidi suusatamise vastu huvi ei kaoks, selleks määrused näevad ette iga-aastased korduvad katsed märgi omandajatele. Järgmisel aastal uue katse sooritamisel kinnitatakse märgile uus number, mis näitab, mitu aastat märgi omandaja on täitnud suusatamismärgi nõuded.

Senised kogemused on näidanud, et iga sugused spordimärgid, mille täitmise nõuded osutuvad liiga raskeks, ergutavad sportimisele väheseid. Seepärast suusatamismärgi omandamise nõuetesse võeti sisse normid, mida on võimalik täita igal keskpäraselt kehaliselt arenenud inimesel korrapärase harjutuse juures. Märgi nõuded ei ole siiski nõnda kerged, et neid suudetaks täita ilma vastava treeninguta.

Seni meil on ergutatud sportimisele peamiselt mehi, kuna naised olid peaaegu täiesti unustusse jäetud. Käesolev suusatamismärk on nähtud ette ka naistele, kusjuures neile määrustes on seatud üles erinormid vastavalt vanusele. Suusatamismärgi väljatöötajad julguvad loota, et see märk meie õrnematsugu meelitab tolmustest tantsusaalidest ja teistest kahjulikkudest toimingutest kasulikumale sportimisele — suusatamisele loodusse värskete ja puhta õhu kätte. On ka tõde, et harilikult tervemad, kehaliselt tugevamad ja harmooniliselt arenenud naised on võimelised sünnitama ja üles kasvatama ka tervemaid ja eluvõimelisemaid lapsi, ning meie hea tulevik suuresti oleneb harmooniliselt arenenud noorsoost.

Tunnustades riigikaitse seisukohalt suusatamismärgi sisseseadmise suurt tähtsust, ja et selle märgi ellukutumise mõtte ülesvõtjaks ja määruste väljatöötajaks olid just riigikaitse asutistes teenijad kehalise kasvatuse korraldajad, seepärast võib loota, et kaitseväe spordikomisjonid ja spordiühingud on eriti agarad suusatamismärgi katsevõistluste korraldamisega kõigile (riigikaitsjaile ja eraisikuile) iseseisvalt kui ka koos teiste kehalist kasvatust harrastavate organisatsioonidega.

Suusatamismärgi määrusi väeosadele eraldi laiali ei saadeta. Et need määrused oleksid kõigile kättesaadavad, seepärast avaldatakse nad ajakirjas „Sõduris“.

Suusatamismärgi määrused.

1. Suusatamismärk on laiemate rahvahulkade seas huvi tõstmiseks kehaliste harjutuste ja spordi vastu ning ergutamiseks suusast spordist osavõtmiseks.

2. Suusatamismärgiks on ringikujuline 1 sm läbimõõduga valge emailleeritud kilp suusataja kujuga, mis alumises osas ümbritsetud kuusepärja kujutusega. Märk kantakse rinnal vasakul poolel.

3. Suusatamismärke jagab välja Eesti talvespordi liit üks kord aastas — iga hooaja lõpul aprillikuus.

4. Suusatamismärgi tingimused: a) suusatamismärgi omandab see, kes sooritab suusatamismärgi määrustes ettenähtud nõuded;

b) katsevõistlustest osavõtjad jagunevad klassidesse alljärgnevalt:

M e h e d: 1. poiste klass: 12—15-a. poistele, kaasa arvatud need, kes said 15-aastaseks katsete sooritamise hooajal, s. o. 1. jaan. kuni 31. märtsini; 2. poiste klass: 15—18-a. poistele, kaasa arvatud need, kes said 18-aastaseks katsete sooritamise hooajal, s. o. 1. jaan. kuni 31. märtsini; 3. noortemeeste kl.: 18—30-a. meestele, kaasa arvatud need, kes said 30-a. katsete sooritamise hooajal, s. o. 1. jaan. — 31. märtsini; 4. keskealiste kl.: 30—35-a. meestele, kaasa arvatud need, kes said 35-a. katsete sooritamise hooajal, s. o. 1. jaan. — 31. märtsini; 5. vanemate keskealiste klass: 35—40-a. meestel, kaasa arvatud need, kes said 40-a. katsete sooritamise hooajal, s. o. 1. jaan. — 31. märtsini; 6. vanemate meeste kl.: 40-st aastast alates; 7. eriklass: oma soovil kõik paremad üle 18 a. vanused sportlased.

N a i s e d: 1. tüdrukute klass: 15—18-aastased, kaasa arvatud need, kes said 18-a. katsete sooritamise hooajal, s. o. 1. jaan. — 31. märtsini; 2. noorte naiste kl.: 18—30-a.,

kaasa arvatud need, kes said 30-a. katsete sooritamise hooajal, s. o. 1. jaan. — 31. märtsini; 3. keskealiste naiste kl.: 30—35-a., kaasa arvatud need, kes said 35-a. katsete sooritamise hooajal, s. o. 1. jaan. — 31. märtsini; 4. vanemate keskealiste naiste kl. 35-st aastast alates;

c) katsevõistlustest võivad osa võtta kõik meeskodanikud alates 12-a. vanusest ja naiskodanikud alates 15-a. vanusest, vaatamata organisatsiooni kuuluvusele või mittekuuluvusele. Isikutel, kelle õigused on kitsendatud kohtuotsuse põhjal, ei ole õigust võtta osa katsevõistlustest. Poiste ja tüdrukute klassi kuulujad võivad võtta osa katsevõistlustest vanemate või hooldajate kirjalikul loal;

d) suusatamismärgi nõudeid võib sooritada kas Eesti spordi keskliitu kuuluvatel ühingutel korraldatavatel suusatamismärgi katsevõistlustel või koolide, poiste spordiliidu, kaitseväe, kaitseliidu, või teistelt ühingutelt, kelle ülesannetesse kuulub kehaliste harjutuste ja spordi harrastamine, korraldatavatel suusatamismärgi katsevõistlustel. Suusatamismärgi katsevõistlusi võib korraldada kas iga ülemalnimetatud organisatsioon omaette või ühiselt;

e) suusatamismärgi katsevõistlustel iga võistlusala juures teotsegu võistlusmäärustes ettenähtud arv kohtunikke, kusjuures peakohtuniku ülesannet täidab ja on vastutav määrustekohase läbiviimise eest kas Eesti spordi keskliitu kuuluva spordiühingu, kaitseliidu, või kaitseväe ametlik esindaja;

f) suusatamiskatsevõistluste tulemused kantakse kas liidu ametlikkudele võistlusblankettidele või eraldi seks kokku seatud protokollile ja saadetakse Eesti talvespordi liidule hiljemalt iga aasta 15. aprilliks, varus- tatult võistlustel teotsenud ametlikkude koh- tunikkude allkirjadega;

g) suusatamismärgi nõudeid tuleb sooritada 1. jaanuarist kuni 1. aprillini;

h) üks isik võib omandada ainult ühe suusatamismärgi; igal järgmisel aastal suusatamismärgi katsete korduval sooritamisel kinnitatakse märgile iga aasta üks uus järjekorra number vastavalt märgi nõuete täitmise arvule;

i) suusatamismärgi katsevõistlustel ei anta auhindu;

j) suusatamismärgi katsevõistlused korraldatakse Eesti talvespordi liidu määruste kohaselt.

5. Suusatamismärgi nõuded:

Meestele:

a) poiste kl.	—	1½ km suusatada (kergel murdmaastikul)	12 min. ja vähem
b) poiste kl.	—	3 " " " "	21 " " "
c) noortem. kl.	—	5 " " " "	30 " " "
d) keskealiste kl.	—	5 " " " "	32 " " "
e) van. keskeal. kl.	—	5 " " " "	35 " " "
f) van. meeste kl.	—	3 " " " "	22 " " "
g) eriklassile	—	10 " " " "	60 " " "

Naistele:

a) tüdrukute kl.	—	2 km suusatada (kergel murdmaastikul)	15 min. ja vähem
b) noorte naiste kl.	—	3 " " " "	22 " " "
c) keskealiste kl.	—	3 " " " "	25 " " "
d) van. keskeal. kl.	—	2 " " " "	18 " " "

6. Suusatamismärgi katsete sooritajale antakse Eesti talvespordi liidult vastav tunnistus. Märgi muretseb katsete sooritaja omal kulul, kusjuures märgi hind saadetakse

Eesti talvespordi liidule ühes katsevõistluste tulemuste kohta käivate võistlusprotokollidega.

A. J.

Taktika alalt.

Taktikaline ülesanne nr. 2.

Täiendav olukord. *)

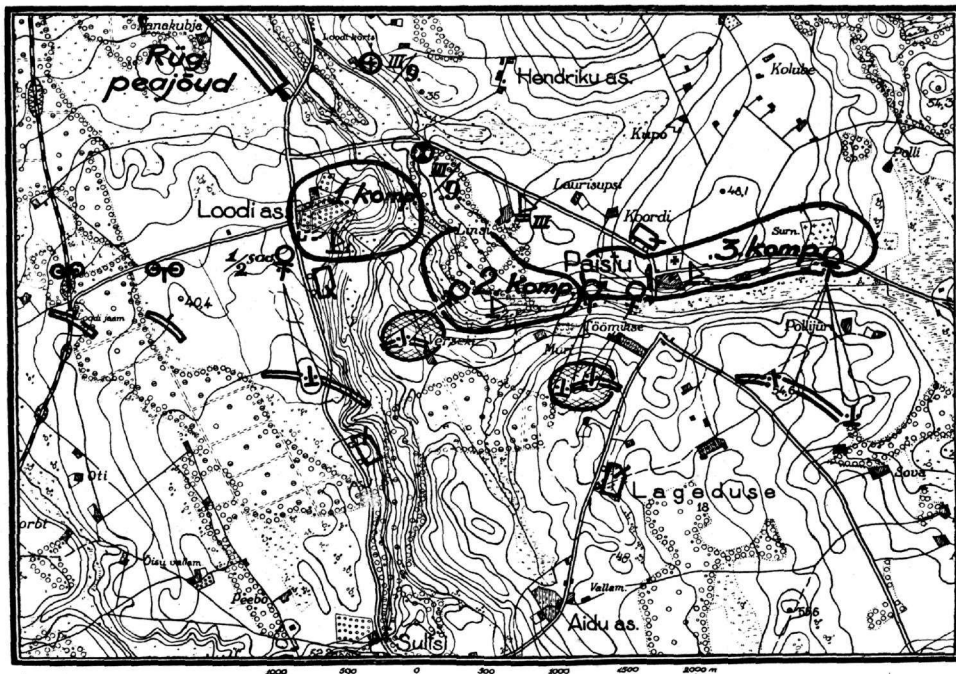
Ettevõetud kallaletungiga pataljonil õnnestus vallutada Loodi as. ja Paistu. 05.07 k. 1200 asetseid pataljoni osad järgmiselt:

*) Vt. „Sõdur” nr. 27/28 — 08.07.33.

1. komp. Loodi as. lõunaserval tulevahetuses vastasega, kes asetseb kõrgendikel Loodi asundusest 1 km lõunas (v. sk.):

2. komp. Verseki — Murioru lõunakaldal tulevahetuses vastasega, kes asetseb Verseki, Muri kõrgendikel;

3. komp. Paistu surnuaia rajoo-

III/9. aresetus edu arendamisel 05.07. kell 12.10

nis tulevahetuses k õ r g. 54,6 rajoonis asetseva vastasega.

Paremal tiival teotsevad rattosad on Loodi jaama rajoonis vastasega kontaktis.

K õ r g. 54,6 rajoonis on vastase tuli tugev, kuna Verseki rajoonis tundub vastase tuli nõrgemana.

Laskurikompanid omal jõul vastase tuld maha suruda ei jõua.

Kell 1200 jõudis Loodi asundusse II pataljoni eelvägi (läänepoolne kolonn).

Lahendada patüli otsus ja käsk järgnevateks tegevusteks.

2. diviisi suurtükiväe juhatuse ja 2. suurtükiväegrupi 15. aastapäevaks.

2. diviisi suurtükiväe juhatuse, endise 2. suurtükiväerügemendi juhatuse järglasena, kutsuti ellu Tallinnas Ülemjuhataja telefonograafilise korralduse põhjal rindelt oma staabiülemale, hetkel, kus 2. diviisi jalavägi ägedais vastupealetungilähinguis vaenlasega pärast Tartu vallutamist vajas tõsisemalt kui kunagi varemini mõjutavat suurtükiväe toetust. Tõsisemalt kui kunagi varemini, eriti seetõttu, et vahepeal oli vaenlane juba õppinud pidama võitlust meie soomusrongidega, suunates Tartust lõunapoole nende pihta mitte enam oma jalaväe kolonne, vaid väljasuurtükiväge, metsikuid vedureid ja pionerikomandosid tee ja sildade hävitamiseks. Jalaväge raudteegi suunas ähvardas seega üksindajäämine, mida tuli hoida ära igal tingimusel. Kuid 1. suurtükiväe polgu juhatuse ei suutnud korraldada mõlema diviisi suurtükiväge — ta tähelepanu loomulikult oli suunatud rohkem oma diviisile. Alustanud vormeerimise töid 21. jaan. 1919 kapten H. Breede, temale omase asjatundmisega ja energiaga, viis nad läbi kõigile raskustele vaatamata niivõrd kiiresti ja edukalt, et esimesed patareid väljusid rindele juba veebruari algul ja neile veebruari keskpaigas sõitis Tartuse järgi ka polgu juhatuse. Vaatamata materjalosa puudulikkusele, süsteemide mitmekesisusele ja vanadusele, millest tekkis palju raskusi ka varustuse alal, 2. diviisi suurtükivägi, nagu kogu meie suurtükivägi Vabadussõjas, oma ennastsalgava, asjatundliku tööga, võitis täielikult meie jalaväe usalduse ja vaimustava poolehoidu. Tihekoostöö mõlema väeliigi vahel, korraldatud alati vastavalt olukorra mitmekesisestele nõuetele, — neil põhimõtetel 2. suurtükiväepolk, hiljem 2. diviisi suurtükiväe juhatuse, on eduga töötanud ka rahuajal oma juhtide kolonel Feofanovi ja kolonel Borkmanni juhatusel.

Kindluse raske suurtükiväe divisjoni, mis on aluseks praegusele 2. suur-

tükiväegrupile, vormeerimisele Tallinnas asuti 24. jaanuaril 1919; ajal, kus positsioonid olid jaks tardunud võitlused Narva all vajasid rasket ja kaugel aske suurtükiväge iga päevaga järjest suuremal määral. Diviisi juhatuse nõuded selles suhtes olid korduvad ja püsivad. Neile Ülemjuhatus püüdis tulla vastu kõigi abinõudega, milleks ainsaks võimaluseks oligi vanade 1877. a. — 6" ja 42" kindluse suurtükide kordaseadmine. Vormeerimistööd teostas üks meie parimaid suurtükiväe juhte Vabadussõjas, pärastine majanduseminister, kapten G. Vestel (+). Kuigi koosseisude järgi patareide arv divisjonis oli määratud neljale, kasvas see järkjärgult 9 peale, kusjuures rindele läkitati koguni 9" mortiirid. Juba see tõsiasi näitab, kuivõrd hädaliselt vajasime rasket suurtükiväge Narva all. Hiljem, rinde edasi liikudes Luuga jõe, viidi sinna üle ka raske suurtükiväedivisjon. Koondatud kitsamale rindele ja kindlate tulekavade alusel tööle rakendatud raske suurtükiväedivisjon positsioonidest tingimuses võis tarbekorral anda ka massilist suurtükiväetuld, mis nii mõnigi kord mõjutas otsustavalt meie tegevust raskes lõpplahinguis Narva all. Rahuajal endine raske divisjon vormeeriti varsti 2. grupiks, mis Rakveres, algul kolle leitnant Borkmanni, siis kolle leitnant Pezoldi ja praegu 1. diviisi suurtükiväe ülema, kolonel Leetsi asjatundlikul juhtimisel, jätkab oma tööd parima eduga oma erialal.

15. aasta juubeli puhul tervitan enda ja kogu kaitseväge nimel 2. diviisi suurtükiväe juhatust, eesotsas kolonel Borkmanniga, ja 2. suurtükiväegrupi ühes ta juhiga, 1. diviisi suurtükiväe ülemaga, kolonel Leetsiga, soovides neile tulevikuski kõige paremat kordaminekut nende töös.

13. 01. 34.

P. Lill,
Kindralmajor,
Kaitseminister.

2. diviisi suurtükiväe 15. aastapäev.

2. diviisi suurtükiväe juhatus 15. aastapäeval

21. 01. 19. — 21. 01. 34.

Käesoleva aasta 21. jaanuaril möödub 15 aastat 2. suurtükiväepolgu loomisest.

Murrang väeliinil 1919. aasta esimestel päevadel, sellele järgnev meeleolu tõus, usk võidusse ja järk-järgult vaenlase alt vabanevad linnad, alevid ja külad tõid võitlejate ridadesse uusi sangareid. Jalaväepolgud, kes senini olid kuivamas kokku, paisusid, aga ühtlasi laienes ka rinne ja tekkis uusi väeosi, kes hakkasid nõudma toetust raskemate relvade tule näol. 1. suurtükiväepolk ei suutnud üksi kahel rindel tegutseda ja paratamatult kerkis üles uue suurtükiväepolgu loomise küsimus.

Mõte sai reaalsema kuju kapten Brede nimetamisega 2. suurtükiväepolgu ülemaks 1919. aasta jaanuaris, kes jõudis rindelt Tallinna sama kuu 21., et hakata looma, õieti öelda mitte millestki, uusi patareisid — uut polku.

Riik oli loomisajajärgus, ladud olid tühjad, seegi väheke, mis seal leidus, oli varem vormeeritud väeosade varustamiseks juba ära kasutatud. Kõik mida kuskilt suudesti hankida, läks eeskätt juba rindel tegutsivatele väeosadele — kuid 2. suurtükiväepolk tuli luua.

Patarei nr. 1 (väljapatarei nr. 15) vormeerimist algas n.leitn. Adler juba 5. jaanuaril neist järelejäänud meestest ja sellest varustusest, mis oli üle jäänud 1. suurtükiväepolgu patareide vormeerimisel.

Esimesena 2. suurtükiväepolgu patareidest sõitis rindele 16. jaanuaril leitnant Raagi juhatusel patarei nr. 2 (väljapatarei nr. 4), mille vormeerimine sündis Tapal.

Kapten Brede 21. jaanuaril polgu vormeerimisele asudes leidis eest järgmise olukorra: üks patarei tegutsemas rindel, teine vormeerimisel Tallinnas. Oli tarvis asuda kohe uute patareide vormeerimisele, kuid ohvitseride puudusel tuli see edasi lükata.

Samaseid raskusi oli polgu staabi organiseerimisel, kus puudus adjutant, puudusid kirjutajad ja puudus isegi käskjalg. 30. jaanuaril, ettekandes Suurtükiväe Valitsusele, märkis polguülem järgmist: „Mina olen staabis üsna üksi, ilma adjutandi, ilma sideülema ja ilma kirjutajateta. Ainult asjaajaja

Kolonel P. Borkmann,
2. diviisi suurtükiväe praegune ülem.

on abiks paberite kokkuseadmisel, mida ise ka puhtalt ümber kirjutame ja laiali kanname. Patareidest kedagi võtta ei ole — neil omal ei ole ka!”

Jaanuari lõpul ilmusid polku lipn. Derrik ja ltn. Rimmel, kellest esimene määrati patarei nr. 3 ja teine patarei nr. 4 vormeerijaks. Kuid patareide vormeerimine venis, küll mitte nii palju meeskonna vähesuse, kui just varustuse vähesuse tõttu. Patareide ülematel ja isegi polgu ülemal tuli isiklikult mööda latusid tuhnida, et leida üht ja teist hädavajalikku. 7. veebruaril sai polguülem käsu: patarei nr. 3 — 9. veebruariks ja patarei nr. 4 — 10. veebruariks rindele sõiduks valmis panna.

Tervitus

2. diviisi suurtükiväele.

Tervitades 15. aastapäeva puhul 2 diviisi suurtükiväe juhatusel, tahaks mina sel puhul tuletada meelde kõigi aegade suurimate sõjameistrite — ja ühtlasi suurtükiväelaste — Gustav Adolfi, Friedrich Suure ja Napoleoni põhimõtteid, mis on osutunud õigeteks seniajani ja jäävad maksma ka tulevikus: „Suurtükivägi on lahinguväljal võidufaktoriks ainult siis, kui tegutseb kõige tihedamas sises jalaväega; kunst juhtida lahingus suurtükiväge seisab selles, et õigel ajal koondada teda sinna, kus see jalaväele kõige tarvilikum; suurtükivägi peab oma tegevust kokkukõlastama alatasa muutuvate lahingvormidega; kõige rohkem tuleb hoiduda tardunud skeemide eest.“

Paistab nagu oleks need laused võetud kaasaja lahingeeskirjadest — ja ometi nad dateerivad tollest ajast!

Suure uhkusega loeb iga suurtükiväelane Napoleoni sõnu: „Et lahinguväljal edukalt juhtida, peab tundma suurtükiväe asjandust ja sellepärast arvan mina, et iga ohvitser peab rida aastaid teenima suurtükiväes, kust võrsunud parimad juhid. Suurtükivägi õpetab kasutama lahinguväljal nii mehi kui ka sõjamaterjali.“

Soovin 2. diviisi suurtükiväele jõudu kasvatada ja arendada õiget suurtükiväelist vaimu meie kaitseväge kasuks.

4. jaan. 1934. a.

H. Brede,
kolonel.

Paterei nr. 3 (Väljapaterei nr. 13) oli 4. veebruaril saanud omale uue energilise ülema leitn. Milleri, kellel tõesti läks korda patarei seks ajaks enam-vähem korda seada ja 11. veebruaril Tallinnast välja sõita.

Paterei nr. 4 (Väljapaterei nr. 7) vormeerimine aga ei edenenud nii hästi. Veel 14. veebruaril seisis patarei Tallinnas, kuid viidi samal päeval 1. suurtükiväepolgu koosseisu, kelle nime all ka hiljem rindele sõitis. 2. suurtükiväepolgu koosseisu tuli patarei uuesti 5. aprillil.

Patareide lahkumisega Tallinnast, sai ka polgu staap, mille vormeerimine oli veebruaril alul läbi viidud, korralduse sõita Tartu 2. se diviisi ülema käsutusse, kuhu jõudis 16. veebruaril, valides oma asukohaks Karlova mõisa.

Tartus muutus polgu staabi töö palju in-

tensiivsemaks. Rindel tegutsevate patareide varustamine, materjalosa uuendamine ja iga-sugu teised küsimused nõudsid kiiret lahendust. Ja veel kaugeltki ei olnud lõpetatud patareide vormeerimise küsimus, kuna järjest laienev rinne, teeolude halvenemine, mis ei võimaldanud patareide kiiret ümberpaigutust ja vaenlase jõudude suurenemine, nõudsid abiks uusi patareid.

Kuid olukorras, kus isegi juba rindel tegutsevate patareide varustamine sünnitas ülepääsmatuid raskusi, ei olnud uute patareide vormeerimine läbiviidav.

Eeskätt oli tarvis lõpetada töö vormeerimisel olevates patareides ja likvideerida üksikult iseseisvalt tegutsevad rühmad, neid ümber korraldades võitluskõlvulikkudeks üksusteks.

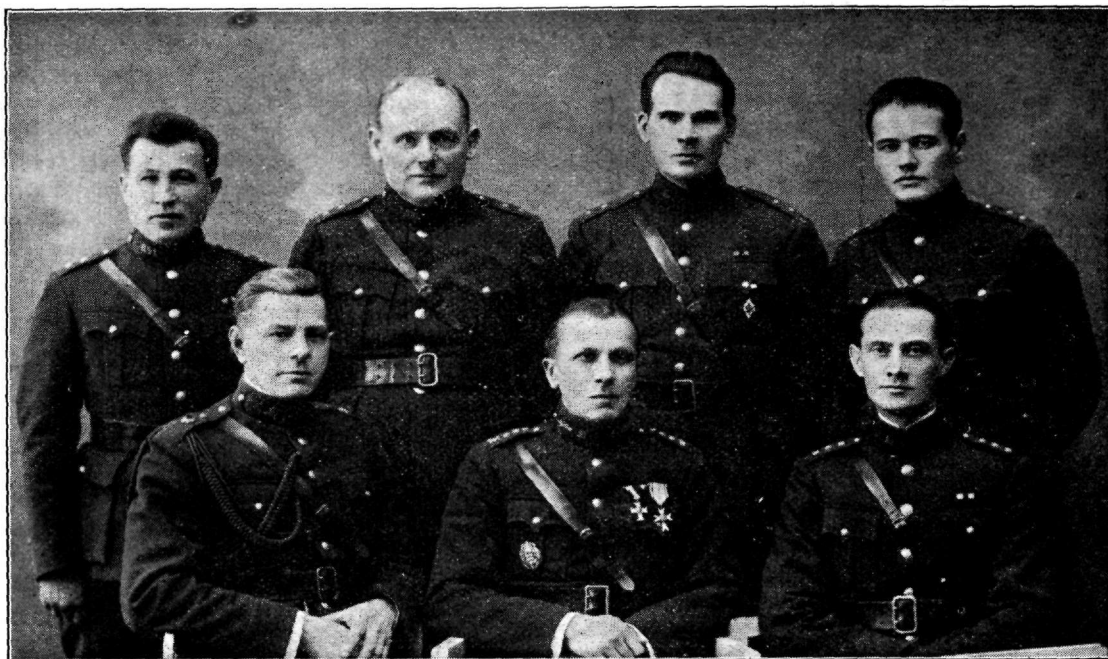
Paterei nr. 5 (Väljapaterei nr. 11) nime all oli toodud 13. veebruaril 2. suurtükiväepolgu koosseisu üks sarnastest. 1. Ratsapolgu juures tegutses iseseisev ratsa suurtükirühm leitn. Rose juhatusel, kuid viidi juba järgmisel päeval 1. suurtükiväepolgu koosseisu, kust 2. suurtükiväepolk sai omale kpt. Roska patarei. Uuesti toodi leitn. Rose patarei polgu koosseisu 5. aprillil, kpt. Roska patarei lahkumisel 3. R. V. S. divisjoni.

Paterei nr. 6 (Väljapaterei nr. 18) nime all vormeeris Valgas uut patareid leitn. Tamm, kes ettekirjutuse kohaselt pidi saama kpt. Roska patareist kaks 1895. aasta suurtükki ja siis liituma lipn. Attemanni juhatusel tegutseva kahest 57 m/m suurtükist koosseisuga rühmaga. Suurtükid kpt. Roska patareist sai leitn. Tamm juba 13. veebruaril kätte ja sõitis nendega veel samal päeval Hargmäe jaama 6. polgu pealetungi toetuseks, ilma et oleks saanud lipn. Attemanniga ühendusse astuda. Kui hiljem lipn. Attemanniga kontakt oli loodud, selgus, et viimasel suurtükid olid muutunud juba lahingkõlbmatuks.

Paterei nr. 7 (Väljapaterei nr. 14) aluspõhjaks said aga kaks 48'' haubitsat, mis kolmanda iseseisva rühmana tegutsesid Kuperjanovi partisanide juures, kelle kätte nad langesid sõjasaagina 23. jaanuaril. Korralduse nendest vormeerida patareid sai 19. veebruaril leitn. Einbund. 1. märtsiks oli kõik korras ja patarei võis jätkata edukalt oma tegevust Kuperjanovi partisanide juures, kelle patareiks jäigi Vabadussõja lõpuni.

Polgu koosseisu paterei nr. 3 (Väljapaterei nr. 9) nime all tuli aga 19. märtsil uue patareina leitn. Leetsi poolt vormeeritud patarei, mis oli üks paremini varustatud patareid terve polgu koosseisus.

Alalised patareide üleviimised ühe polgu alt teise alla raskendasid tunduvalt polgu

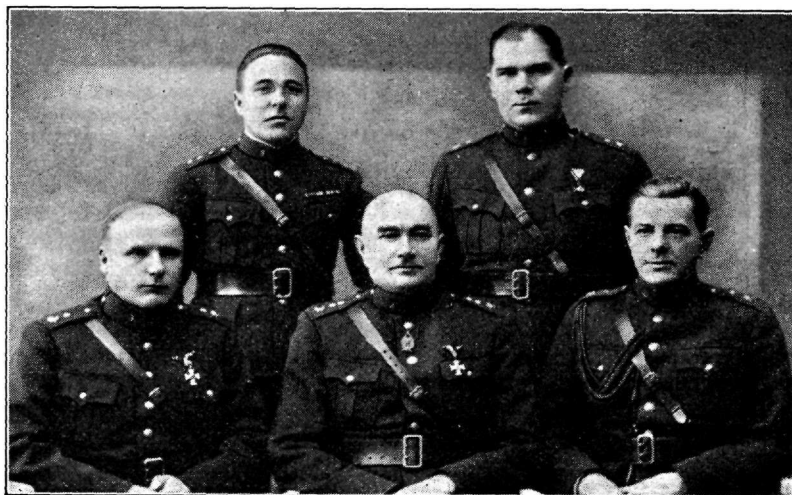
2. diviisi suurtükiväe praegune juhatus.

Istuvad vasakult: diviisi suurtükiväe adjutant major R. Krupp, diviisi suurtükiväe ülem kolonel P. Borkmann, diviisi suurvt. spetsialistide k-do ülem kpt. F. Kikelbach. Seisavad vasakult: diviisi suurvt. laskemoonalao nr. 1 ülem leitn. E. Ruusauk, diviisi suurvt. laskemoonalao nr. 2 ülem leitn. P. Kull, spets. k-do moodurühma ülem leitn. O. Annus, spets. k-do kõlamöödu rühma ülem ltn. A. Luud.

ülema tööd. Ka polgu asukoht Tartus oli rindest liiga kaugel ja ei võimaldanud hoida patareidega alalist kontakti. Omast seisusest korrast kannab kpt. Brede ette Suurtükiväe Valitsusele: „Polk on 180 kilomeetrilisel rindel. Kuigi patareide ülemad kõik tublid mehed on, pean mina siiski oma kohuseks neid kontrollida ja juhtnööre anda, pealegi, et mõned patareide ülemad väga noored on. Kuid kõikide patareide läbisõit võtab 7—8 päeva aega, kui seda teha raudteel, kutsudes jaamadesse patareidest hõbused vastu. Hädatarvilik oleks aga väljasõit iga suurema operatsiooni eel, et ise suurtükitald organiseerida. Kõik oleks kuidagi läbiviidav, kui oleks kasutada auto.“

Loomulik oli, et säärase olukorra juures polgu ülem ainult kord ehk kaks kuus suutis osa patareid üle vaadata. Mõnegi patareid suhtes

tuli tihti nädalate kaupa leppida ainult lühikeste teadetega, mida saadi patareist või jalaväe osalt, kelle juures patareid tegutses.

Juhte, kes 2. suurtükiväepolgu vormeerimisest kuni senini 2. diviisi suurtükiväes teeninud.

Istuvad vasakult: major A. Tenno, 3. suurtükiväegrupi ülema abi; kol. ltn. K. Tulff, 4. suurtükiväegrupi ülem; major R. Krupp, suurvt. adjutant; seisavad vasakult: kpt. J. Lootsmann, 3. suurvt. grupi patareid nr. 4 ülem; major A. Derrik, 4. suurvt. grupi patareid nr. 6 ülem.

Tervitus

2. diviisi suurtükiväele.

Päeval, mil 2. diviisi suurtükiväe juhatus pühitseb oma üksuse rajamise 15. aastapäeva, on minu õnnitlused ja parimad soovid mu kaasvõitlejatega.

Algpäevad olid rasked, kuid paljuütlevad ning ülitähtsad.

Lahinguväljadel tehtud töö kipub ununema, endiste meeste read hakkavad hõredamaks jääma, — kuid, mis jääma peab, — see jäägu.

Jäägu püsima mehine eesti mehe meel, töötahe ja püüdlikkus!

Tulgu sellele juurde areneva sõjakunsti uued teadmised ja oskused!

Siis, — jah siis, võib, kui tarvis peaks tulema, — korrata seda, mis kord tehtud!

J. Roska,
kindralmajor.

Paljud küsimusi nõudsid aga selgitust. Eriti südamel oli polgu ülemal laskemoon. Haubitsatele saadi ainult saksa laskemoona, mille laengud olid palju suuremad Vene omadest ja muutsid palju kiiremini raua kõlbmatuks. Polguülem manitseb patareid ülemaid haubitsate tule suhtes ettevaatusele, kuid viimased olles seotud jalaväe ülemuste korraldustega, ei saa sellest kinni pidada. Lõpuks on polguülem sunnitud diviisi ülema kaudu paluma ettekirjutust, et haubitsa ja raskete patareide tuld saaks kasutatud ainult tõesti hädaohtlikudel silmapilkudel — kui jalaväe osad ei taha olla seisukorras, kus patareid neile üldse ei suuda tuletoetust anda.

1. Räägib vähe, kuid ütleb palju. 2. Adjutant, instruktoriga, kirjastaja... jagab sõduritele „sisekorda“ ja „distsipliini“, „karistab“ poliigoonil ohvitseri. 3. Tõsi-õige, tuleb lattu minna. 4. Varahoidja: „Dudki“. 5. Klaveril omandatud oskusi kasutab edukalt teenistuses. 6. „Stabiil“, kõvema kandidaate linnavolikokku.

Polgu juhtimine muutus palju kergemaks polgu staabi ja sidekomando ülekõlmisel Võrru 27. aprillil. Polgu patareidest oli enamik koondunud Võru-Vastseliina alla ja polguülemal avanes rohkem võimalusi nende tegevuse kontrollimiseks. Petseri rajoonis tegutsevate patareide grupi ülemaks määras polguülem patareid nr. 2 (Väljapatareid nr. 8) ülema kapten Kooli. Säärane ühes rajoonis tegutsevate patareide grupeerimine ja allutamine ühise juhi alla püsis kuni Vabadussõja lõpuni, andes väga häid tagajärgi positsioonide vahetustel ja võimaldas koondada vajaduse korral mitme patareid tuld ühte kohta.

Augusti keskel määrati alampolkovnik Brede Suurtükiväe Valitsuse ülemaks ja andis polgu 19. augustil üle kapten Roskale, kes oli sellel kohal kuni 15. oktoobrini, polkovnik Feofanovi nimetamiseni.

Üldisi põhjapanevaid muudatusi kapten Roska sama ka polkovnik Feofanovi ajal polgu ei olnud.

1. Ninnamoodi! Tööpäev on läbi — sõidame katalale! 2. Manab sõduritele elavalt meelde „kuldsed“ kooliaja üksikordühe, logaritmid ja kõige muuga. Õppetraavi eriteadlane. 3. Kuna Papello kõlamõdu aparaadid registreerivad ühtemoodu näi mürsu pauku, kui ka linnulaulu, siis usaldab ta kõrva kõige rohkem.

Ainult laskemoona küsimus ja üksikute patareide allumine mitmele juhile kutsusid tihti esile arusaamatusi. Nii kurdab kapten Roska oma ettekandes Suurtükiväe Valitsusele: „Suurtükiväe patareide üle on mitu käskijat, — mina, soomusrongide divisjoni ülem ja vahel ka Kuperjanovi ja Kalevi maleva ülemad, kes rindelt puhkusele minnes viivad kaasa ka omad patareid. Palun määrata lõpuks üks ülem, kes mitme valitsusele lõppu teeks.“

Laskemoona suhtes tuli augusti lõpul Suurtükiväe Valitsuselt teada, et Tallinnas 18. n. tagavara täiesti otsas, ka 6" vene hau-

bitsate ja 3" laskemoon on lõppemas. Paratamatult tuli piirata suurtükitule toetust, kuigi jalaväeosad sellega kuidagi ei tahtnud nõus olla. Oli ju tihti juhtumeid, kus patareidel üksi oma tulega tuli vaenlase pealetunge tagasi lüüa. Nii kirjutab 5. polgu 7. roodu ülem leitnant Raagi patarei kohta lahingutes Leski ja Sorokina külade juures 25. ja 26. aprillil: „25. aprilli õhtul kogusid enamlased

tunnustada, et kõik patareid seisid oma ülesande kõrgusel. Arvestamata seda, et enamik tarvitusel olevatest süsteemidest, eriti on see maksev esimeste patareide kohta, olid vanad ja kuulusid juba muuseumi. Ka muu varustuse ja ohvitseride puuduse tõttu olid patareid vaeslapse osas. Tihtigi tuli patareides tulejuhtimine usaldada allohvitseride kätte, kelledest mõnest kujunesid välja väga head

Vabadussõjajaegne 2. suurtükiväepolgu juhatus polgu üleandmisel kpt. H. Brede poolt kpt. J. Roskale (19. 08. 19).

Istuvad vasakult: polgu arst dr. E. Kärner, polguülem kpt. H. Brede, polguülem kpt. J. Roska, Väljapatarei nr. 9 ülem leitn. G. Leets. Seisavad vasakult: polgu loomaarst H. Villemson (surnud), polgu staabi kirjutaja F. Brede, Väljapatarei nr. 9 noorem ohvitser lipn. Kitzberg, polgu sideülem lipn. R. Krupp, adjutandi k. t. sv. am. A. Narusberg, asjaajaja-laekahoidja sv. am. J. Lass.

Sorokina küla ette, et viimast vallutada. Leitnant Raag sõitis aga ühe rühmaga ette umbes ühe kilomeetri kaugusele ja avas nii osavalt tule, et vaenlane suures segaduses haavatuid ja surnuid maha jättes põgenes.“

Erilist kiitust teenis jalaväe osadelt veel Väljapatarei nr. 10, mida näeme 5. jalaväepolgu ülema kirjast leitnant Maimile, kui patarei 8. septembril oli lahkunud polgu rajoonist: „Minule ootamata läksite ära. Käisin veel Lisitski külas, et Teile isiklikult oma tänu öelda, kuid jäin hiljaks. Polk saab mees pidama Teie patarei tublit tegevust Ostrovi all, kus Teie ühes töotasite skoutide ja minu 2. se pataljoniga. Niisama jääb mulle meelde Teie tegevus Tšereha jõe juures, kus ma ise Teid ja Teie ohvitseri nägin jalaväe kaevikutes tuld juhtimas.“

Tagasi vaadates 2. suurtükiväepolgu patareide tegevusele Vabadussõja kestel, tuleb

laskurid. Väljapatarei nr. 10 vanem maa kuulaja Valdmani kohta ütlesid skoutspataljoni mehed, et ta võib suurtükikuuliga inimisel silma peast välja lasta.

Üldsummas kuulus Vabadussõja kestel 2. suurtükiväepolgu koosseisu 14 patareid, neist kandsid polgu patareide nimetust 12, milledest otseselt polgu nimetuse all vormeeriti 8, kuna teised toodi üle peajasjalikult 1. suurtükiväepolgust. Neist kuulusid polgu koosseisu peaaegu kogu Vabadussõja kestel leitnant Lesseli patarei (Väljapatarei nr. 12) ja leitn. Maimi patarei (Väljapatarei nr. 10), missugused toodi polgu koosseisu 14. veebruaril 1919. a.

Peale mainitute kuulus polgu koosseisu veel 1919. aasta septembrikuu alul vormeeritud Katšanovi patarei, samanimelise pataljoni järele, mille ülemaks määrati leitn. Sobolev. Peale Vabadussõda patarei likvideeriti.

Detsembri lõpul saavutatud Tartu rahu-konverentsi kokkuleppe kohaselt lõppes 3. jaanuaril 1920. a. sõjategevus, sellele järgnes täielik rahu 2. veebruaril ja polk võis asuda rahuaegsetele ümberkorraldustöödele.

Vabadussõja lõppedes seisis polk uute raskuste eel. Demobilisatsiooniga lahkus suurtükiväelaste perest hulk vanemaid ja suurte kogemustega juhte, kes oleksid olnud väga tarvilikud rahuaegseks tööks. Teenistusse jäänuist olid enamik noored, paljud alles Vabadussõja kestel teistest väeliikidest ületoodud, kellel puudusid mitte ainult sõjalised kogemused, vaid ka teoreetiline ja praktiline ettevalmistus. Polgu juhatusel seisis ees suur ülesanne: tõsta kaadri teadmisi ja oskusi väärilisele kõrgusele nii tehniliselt kui ka taktikalisel. Algasid õppused kaadriga, mis polgu vanemate juhtide suurte praktiliste kogemuste tõttu kujunevad võrdlemisi tagajärjerikkaks. Ühes kaadri väljaõppega arendati igasuguseid võtteid ja meetodeid ajateenijate väljaõpetamisel, rõhutades peamiselt praktilist külge. Töö positiivsed tulemused annavad end aastate jooksul tunda ikka enam ja enam.

Edaspidises 2. diviisi suurtükiväe rahuaegses töös võiks ära märkida mõningaid andmeid ja saavutisi, millised aitaksid vast kaasa tehtud töö edukuse hindamiseks.

1922. a. Jägala õppeväljal üleriiklikel numbrite võistluslaskmistel tulevad 2. suurvt. polgust võitjateks Väljapatareid nr. 4 ja nr. 9, mis annab kolme diviisi suurtükiväe kohta 40% võitused 2. diviisile.

1923. a. võistluslaskmistel tulevad võitjateks 2. diviisi suurtükiväe Väljapatareid nr. 8, nr. 9 ja nr. 10, andes 2. diviisile 100% võitused.

Kuni 1928. a. s. a. oli kolme diviisi peale saavutatud kogusummas 26 võitu, neist 13 võitu (50%) 2. diviisi suurtükiväele.

Alates 1929. a. muudeti diviisidevahelised numbrite võistluslaskmised ära ja korraldati kuni 1932. a. (s. a.) gruppide patareides rühmadevahelisi võistlusi. Võistluste tulemused näitavad, et ka neil võistlustel 2. div. suur-

tükivägi (3. grupp) on püsivalt sammunud esikohal.

Eriti õnnelikuks kujunesid võistlused 1930. ja 1931. a., kus 3. s. rühma kõik 4 patareid said kroonitud auhindadega. 1932. a. omasid 3. grupist auhinde kolm patareid, nendest raske patareid (kpt. Lootsmann) omas inspektori auhinna (nelja mürsu tabavuse raadius = 22 sm).

Alates 1925. a. hakati suurvt. inspektuuri korraldusel teostama n. n. üleriiklikke patareidevahelisi võistluslaskmisi. Reeglite kohaselt tuli siin hindamisele juba kogu patareid koosseisu tegevus, nagu luure positsioonile asumise kord ja kiirus, laskeandmete ettevalmistamise täpsus, koostöö mõõdukomandoga jne.

Esimestel patareidevahelistel võistlustel 1925. a. täitsid reeglite nõudeid ja tulid võitjateks ainult 2. diviisi suurtükiväe patareid nr. 3 (kpt. Derrik) ja raskepatareid nr. 6 (leitn. Krupp) ühes 2. diviisi suurvt. mõõdukomandoga (lt. Kikelbach).

1926. a. omas 2. diviisi suurtükiväest patareid nr. 6 (kpt. Krupp) ühes diviisi suurvt. spets. k. d. (lt. Kikelbach) teiskordse võidu raskepatareidevahelistes võistlustes.

1927. a. tulevad võitjateks 2. diviisi suurtükiväest patareid nr. 3 (lt. Altmann) ja patareid nr. 6 (kpt. Krupp) ühes spets. k. d. (lt. Kikelbach) raskepatareidevahelistes võistlustes kolmandat korda.

Viimastel seesugustel võistluslaskmistel 1928. a. omab 2. diviisi suurtükiväest võidu patareid nr. 4 (kpt. Kukk).

Üldse on nelja aasta jooksul kolme diviisi suurtükiväe kohta patareidevahelistel võistlustel saavutatud 11 võitu, neist 2. diviisile 6.

Alates 1933. a. võeti suurvt. inspektuuri poolt patareide väljaõppe tasapinna hindamiseks teised alused, mille tõttu võistluslaskmised jäid ära. Ka mainitud aastal korraldatud laskmiste tulemuste andmetel on 2. div. suurtükiväest tulnud esikohale 3. suurvt. grupp, omades kõige suurema arvu punkte.

Ohvitseride lasketehnika arendamiseks on palju kaasa aidanud uued väljaõppe meetodid ja otstarbekohased õppevahendid. Toapolügoonilt on üle mindud maastikule, n. n. õppepolügoonile, kus on võimalik teostada kõiki laskeharjutusi, lähendades neid tegelikule laskmisele. Ka igaaastastel reservohvitseride kordamisõppustel on nende laskeoskuse arendamiseks leidnud peamist kasutamist õppepolügoon.

Silmapaistvaid tagajärgi on saavutatud ka ajateenijate-sihturite väljaõpetamisel, pannes eriti suurt rõhku liikuvate soomusmasinate tulistamisele otsesihitmisel. Selleks on 3. gru-

Kapten Kukk, jur.
Hakkab varsti 2. diviisi suurtükiväe ajaloo koostajate ajalugu kirjutama, et ka lapsed võiksid lugeda meestest, kes kõik oma energia on ohverdanud 2. diviisi suurtükiväe ajaloole.

Tervitus

2. diviisi suurtükiväele.

Püsigu üksmeel ja vendlus, mis ühendasid meid võitluses vabaduse eest.

Kasvagu meie noortes sõdurites isamaa-armastus, kohusetunne ja arusaamine sõjamehe ülesannetest.

Töötagem kaasa riigi julgeoleku kindlustamisele, tema kaitsejõu võimsuse tõstmisele, et tulevikus isamaa võiks rahulikult areneda ja õitseda ülesehitavas töös.

Selleks kõigeaks edu!

21. jaan. 1934. a.

G. Feofanov,
kolonel.

pis ehitatud miniatüürvälispolügoon mitme nurga all liikuvate tankidega, millede tulistamine sünnib suurtüki külge monteeritud väiksekaliibrilisest püssist.

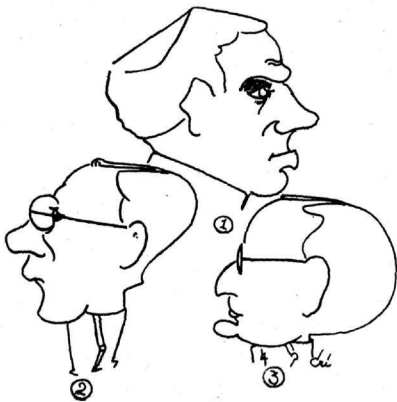
Koostöö arendamiseks suurtükiväe ja teiste väeliikide vahel on igaaastaste reservväelaste kordamisõppuste lõpul olnud suuremaid

harjutusi jala- ja ratsaväe osavõtul, kuna tavalisel perioodil on omakorda koostöö süvendamiseks korraldatud ühiseid taktikalisi harjutusi ka noorematele — kompani, patarei ja rühma juhtidele.

Diviisiülema algatusel korraldati 1931. ja 1932. a. suurtükiväe juhatuse poolt diviisi garnisonides — Tartus, Võrus, Valgas ja Petseris — teiste väeliikide ohvitseridele kursusi suurtükiväeasjandusega tutvumise otstarbel, millised lõpetasid umbes 70 ohvitseri. 1932. a. suvel korraldati nimetatud ohvitseridele Petseri Põhjalaagris lühiajaline kordamisõppus ühes tegeliku laskmisega õppeväljal, mille tulemused näitasid, et tehtud töö on vilja kandnud.

Sarnaseid kursusi kavatseb diviisi juhatus korraldada ka tulevikus.

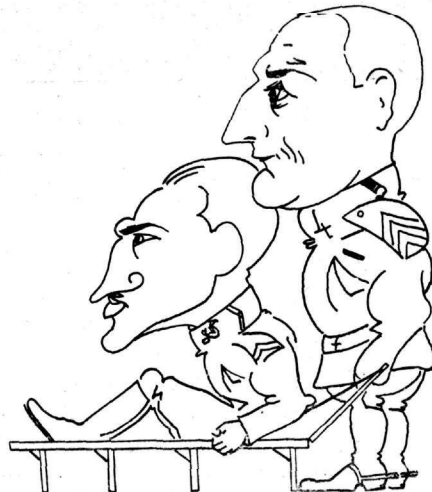
2. diviisi suurtükivägi, olles 2. suurtükiväe polgu järglasena välja jõudnud polgu 15. aastapäevani, võib rahuldustundega tagasi vaadata tehtud tööle. Raskusi on olnud, kuid neist on saadud üle. Suurtükiväelase visadus aitas meid läbi vabadussõjaaegsetest raskustest ja viis alati võidule meie patareid meesmeelises võitluses vaenlase patareiga. Loodame, et see suurtükiväelase vaim ja visadus jääb ka edaspidiseks toetajaks meie töös!

1. Kapten P. Ainson. 2. div. suurtükiväe ohv. kogu abiesimees. Kroonuteenistuses suurtükitehniker, eraelus ohvitser.

2. Leitn. J. Kesse. Elukutselt patarüli kohaste täitja. Suurtükiväe ohv. kogu sekretär. Kaitseväe patarei ülem jne. Muudu aga Julius.

3. Leitn. V. Jensen. 2. div. suurtükiväe ohv. kogu laenu-hoiukassa asjaajaja-direktor. Varustab ohvitseri rahaga ja korraldab mõnede võlgu.

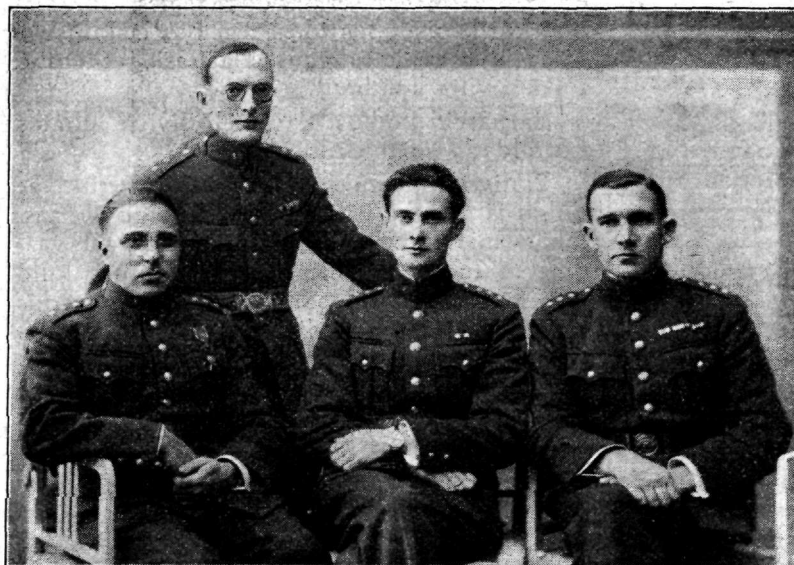
1) Allohv. Viira. Välivoodite ja tulemasinate vabrikant. Lühidalt 2. diviisi spets-k-do „insener“.

2) Veltv. Joh. Viira. Staabi k-dos veltveebel, kodus reamees. Eraelus naisemees ja isa.

2. diviisi suurtükiväe ohvitseridekogu 1919.—1934.

2. diviisi suurtükiväe ohvitseridekogu on diviisi suurtükiväe juhatus, 3. ja 4. suurtükiväegruppide ühine kogu, põlvenedes 2. suurtükiväepolgu ohvitseride kogust.

Polgu ohvitseridekogu loodi 20. sept. 1919. a. Tolleaegse olukorra tõttu olid polgu patareid laiali ja kogul polnud võimalik korraldada mingisuguseid ühiseid ettevõtteid.

2. div. suurtükiväe ohvitseridekogu juhatus. 21. 01. 34.

Vasakult: kapten J. Lootsmann — laekahoidja; leitnant J. Kesse — sekretär, kapten F. Kikelbach — esimees, kapten P. Ainson — abiesimees.

Esimene kogu üldkoosolek toimus Tartus, polgu staabi ruumides, 1921. aasta 18. märtsil. Kogu juhatuses esimeheks valiti kapten Tulff, abiks kapten Leets ja juhatuses liikmeiks: al.-kaptenid Orro ja Lesse ja leitnant Luha. Revisjonikomisjoni leitnant Krupp, lipnikud Vilberg ja Pahlberg. Sama aasta sügisel oli kogu kasiino ruumide pidulik avamine, mis asetseis Tartus, Suurturg nr. 7. 1931. aastast asetseb kogu Tartu garnisoni ühiskasiinos. 1921. a. 17. novembri koosolekul võeti vastu kogu ajutine kodukord ja polgu märgi põhikiri.

9. veebruaril 1923. a. otsustati asutada kogu laenu- ja hoiukassa, mis tegutses algul kogu poolt ja alates 1929. aastast Kamini

poolt kinnitatud põhikirja alusel. 15. aastapäevaks on tõusnud osakapital laenu- ja hoiukassas 17.000 kroonini.

Aastate jooksul on soetatud 1528-kõitelise sõjateaduslikest ja ilukirjanduslikest teostest koosnev raamatukogu. Üldharidusliku taseme tõstmiseks on kogu korraldanud referaate, loenguid ja keeltekursusi. 14. veebruaril 1922. a. otsustas kogu välja anda ajakirja „Suurtükiväelane“, kuid mõningate raskuste tõttu jäi see ilmutamata.

Alates 1929. a. on kogu korraldanud liikmetevahelisi laskevõistlusi püstolbrowningutest, millised on kaasa aidanud diviisi suurtükiväe ohvitserkonna lasketasapinna tõstmiseks.

Ratsaspordi edendamiseks on üksikute aastatel korraldatud ratsavõistlusi ja 1933. a. ratsarügemendi ja diviisi suurtükiväe gruppide vahelistele ratsavõistlustele oli kogu poolt välja pandud rändkarikas „Pariimale suurtükiväe ohvitserile“.

Oma liikmete meelelahutuseks on kogu korraldanud spordi- ja malevõistlusi, kontsertettekandeid, omavahelisi koosviibimisi

ja tantsukursusi.

Juubeli aastapäeval on kogul 67 tegevliiget, kuna ajajooksul on ohvitseridekogust läinud eraellu 178 liiget. Kogu on püüdnud luua tihedat kontakti tagavaraväe ohvitseridekoguga ja kogu juures on praegu 74-liikmeline tagavaraväe ohvitseride sektion.

Kokkuvõtteks võib kogu täielise rahu- ja dustundega vaadata tagasi tehtud tööle ja tänada neid, kes on ohverdanud oma aega ja jõudu kogu arenguks. Eriti aga on ohvitseridekogu tänulik oma endisele diviisi suurtükiväe ülemale kogu vanaisale kolonel Feofanovile tema töö ja vaeva eest kogu loomise aastatel.

2. suurtükiväegrupp 15-aastane.

1919 $\frac{24.}{01.}$ 1934

2. suurtükiväegrupp, põlvenedes vabadussõjaegsest 2. kindluse raske suurtükiväedivisjonist, saab 24. jaanuaril 1934. a. 15-aastaseks.

Augustis 1919 ristiti patareid üldise numeratsiooni järgi ning divisjoni kuuluvad patareid nr.nr. 1—9 nimetati kindluse patareideks nr.nr. 5., 6., 7., 8., 9., 10., 13., 15. ja 16.

2. kindluse raske suurtükiväedivisjoni ohvitserid 1919. a. sügisel.

Istuvad vasakult paremale leitnant G. Rasumov, leitn. P. Borkmann, al. kapt. P. Mühlverk, divisjoniülema kaptan G. Vestel, al. kapt. A. Kangro, Dr. Hehn, kl.-leitn. A. Aron.

2. suurtükiväegrupp Vabadussõjas.

24. jaanuaril 1919 antakse Suurtükiväe Valitsuse poolt kaptan Georg Vestelile käsk asuda 2. suurtükiväegrupi eelkäija — „Piiramise Suurtükiväe Divisjoni“ vormeerimisele.

Sellekohaste koosseisude järele pidi divisjon koosnema neljast raskest patareist, relvastatud igauks nelja 6" — 120 pd./1877 või 42"/1877 kindluse suurtükiga. Divisjon moodustas iseseisva väeosa jalaväerügemendi õigustega. Patareidel iseseisvat majandust ei olnud, kuna kõik majanduslik asjaajamine oli koondatud divisjoni staapi.

Kavatsetud nelja patarei asemel kasvas divisjon tegeliku tarviduse nõuetest palju suuremaks ja Vabadussõja lõppedes oli divisjonil üheksa patareid.

11. veebruaril 1919 nimetati Piiramise Suurtükiväe Divisjon „2. Kindluse Raske Suurtükiväe Divisjoniks“.

Kaptan G. Vestel asub Tallinnas divisjoni vormeerimisele 24. jaanuaril 1919. Divisjoni staabi ruumideks eraldati osa 1. Kindluse Raske Suurtükiväe Divisjoni ruumidest Laial tänaval nr. 39.

Divisjoni staabi loomine esialgu ei edenenud küllalt kiiresti kohaste jõudude puudusel. Paralleelselt tuli kiiresti asuda patareide vormeerimisele, millele järele Viru väerind tundis suurt vajadust. Sellepärast majanduslik asjaajamine ja patareide esialgne varustamine sündis algul kõik 1. Kindluse Raske Divisjoni kaudu.

Divisjoni adjutantiks määratakse nooremleitnant J. Orro; majanduseülemaks saab kv. ametnik A. Moks, laekahoidjaks — kv. ametnik M. Rank ja asjaajajaks — kv. ametniku aset. A. Kaal.

7. veebruaril ilmub divisjoni esimene käskkiri, kus § 1-es avaldatakse Ülemjuhataja kindral J. Laidoneri korraldus 2. Kindluse Raske Suurtükiväe Divisjoni vormeer-

rimiseks ja alamkapten G. Vesteli määramine divisjoni ülemaks arvates 24. jaanuarist. § 2-es teatab alamkapten G. Vestel, et asus divisjoni ülema ametikohuste täitmisele 24. jaanuaril.

30. aprillil sõidab divisjoni staap Tallinnast väerinnale, kus asub Soldino lähedale Sundja külasse. Augustikuu algul paigutati ta Narva, kuhu jäi kuni Vabadussõja lõpuni.

Esimestel päevadel, 24.01.—19.02. ilmusid divisjoni ja määrati kohtadele alamkapten G. Vestel — divisjoni ülemaks, sv. am. M. Rank — divisjoni asjaajajaks, hiljem laekahoidjaks, lipnik A. Aron — 3. patarei nooremaks ohvitseriks, alamkapten P. Mühlverk — 1. patarei ülemaks, leitn. G. Rasumov — 2. patarei ülemaks, lipnik P. Borkmann — 3. patarei ülemaks, dr. V. Lindpere — divisjoni arstiks, lipnik E. Kerson — 1. patarei nooremaks ohvitseriks, n.-leitnant J. Orro — divisjoni adjutandiks, lipnik A. Mägi — 2. patarei nooremaks ohvitseriks, sv. ametnik A. Moks — divisjoni majanduseülemaks.

2. Kindluse Raske Suurtükiväe Divisjon algas oma sõjategevust ajal, mil Viru rindel vaenlane oli surutud juba Narva jõe joone taha.

2. KRSD määrati Viru rinde kaitseks ja koondati rinde põhjapoolsesse löiku, Mustjõest kuni Soome laheni.

Divisjoni patareidest sai esimesena lahinguvalmis 3. patarei. Ta vormeeriti „Iseisva Raskepatarei“ kahest rühmast, milledest esimene asetses Tallinnas leitn. Arro juhatusel ja teine Tartu ligidal Tõrvandi mõisas lipnik P. Borkmanni juhatusel. 25. jaanuaril määrati Suurtükiväe Valitsuse poolt mõlemad rühmad divisjoni koosseisu. Nad koondatakse Narva rindele, kuhu II rühm jõudis 29. ja I rühm 30. jaanuaril. Rindel ühendati rühmad lipnik P. Borkmanni juhatusel divisjoni 3. patareiks. Relvadeks oli patareil neli 42"/1877 suurtükki. Patarei koosseisu kuulusid kaks ohvitseri, 92 sõdurit ja 14 hobust. Operatiivselt allus patarei 5. jalaväerügemendi ülemale.

Narva jõudnud 3. patarei II rühm avas 29. jaanuaril rahvaväljalt tule Komarovka küllale.

Järgmisel päeval — 30. jaanuaril — astus patarei tegevusse juba tervikuna. Keskpäeval ilmus Karlova kohale vaenlase soomusrong, tulistades meie jalaväe seisukohti. Kohe avas patarei tule ja vaenlase soomusrong kadus peagi laskeulatusest.

Patarei laskesektor ulatas Natalina mõisast kuni Popovka küalani, algsuund läks üle Novaja küla. Tähtsamateks märkideks olid patareile: Jamburgi kivitee, raudtee; Novaja, Sahonje, Zaretšje, Karlovskoje ja Izvozi külad; Karlova poolmõis ja Natalina mõis; kõrgendik 4,4. Patarei vaatluspunkt asetses esialgul Narvas saksa kiriku tornis, pärast torni purustamist vaenlase suurtükimürsu läbi aga Hermannini kindluse tornis.

Vahepeal asuti ka 1. patarei vormeerimisele. See tehti 28. jaanuaril ülesandeks samal päeval divisjoni ilmunud alamkapten P. Mühlverkile. Käsü kohaselt pidi patarei juba 30. jaanuari õhtuks väljasõiduks valmis olema.

Alamkapten P. Mühlverk asus tööle täie energiaga, — ohvitseride puudusel tuli temal vormeerimise raskusi oma õlul kanda. Tehakse päevad ja ööd läbi tööd. Selle tulemusena võis patarei juba 31. jaanuaril esimese rongiga Narva rindele välja sõita.

Väljasõidul oli 1. patarei koosseis järgmine: üks ohvitser, 64 sõdurit, 3 ratsa- ja 4 raskeveohobust ühes veoabinõudega. Relvadeks neli 6" — 120 pd./1877 suurtükki ja 30 jaapani vintpüssi ühes 7200 padrunitiga. Side abinõudest oli 4 telefoniaparaati ja 6 km välilikaablit. Sõdurid varustati soojade riietega ja jalanõudega. Patarei jõudis Narva 1. veebruaril.

2. veebruaril valis patareiülem 1. suurtükiväerügemendi ülema kapten H. Kauleri juhatusel tulepositsiooni Narva Paemurru küla kaguserval. Meeskond paigutati Paemurru külla. Patarei ülesandeks oli Narva kaitseõigu kaitsmine kagust. Patarei märgid asetsesid Jamburgi kivitee, selle lähedal olevate külade, raudtee, Natalina mõisa, Dolgaja Niiva, Koloonia Pjāta, Oudova maantee ja Plüssa silla rajoonis. Vaatluspunktiliks valiti Kreenholmi vabriku torn. Sealt avanes suurepärase vaade Narvale ja ümbrusele kuni 10 km ulatuses.

1. patarei päralejõudmisega muutus Narva rinde suurtükiväeline kaitse palju kindlamaks. Omas „juusakõnes“ kindral Laidoneriga tähendas muuseumis I diviisi staabi ülem kolonel Rink, et „6-tollilised suurtükid jõudsid pärale, nüüd on suurtükiväe kaitse Narva ümbruses täiesti kõva“.

4. veebruaril avas patarei tule Noovaja ja Zaretšje küladele, kus mitmes kohas tekkis tulikahju.

Grupi juhid

1919—1934 a.

Kolonel G. Leets
24. 03. 33. — tänaseni

Kapten G. Vestel
24.01.19. — 19.03.20.

Kolonel P. Borkmann
01.06.20. — 01.10.27.

Kapten A. Kangro
19.03.20. — 01.06.20.

Major A. Aron
09.10.25. — 01.10.27.

Ajajärgul 4.—20. veebruarini oli Narva rindel vaikne. Vastane ennast ei avaldanud, meie poolt piirduti samuti vaid luuretegevusega. Patareid olid ajuti tegevuses, ühiselt vastase nõrku pealetungikatseid nurja ajades ja luuresalku laiiali pillates.

1. patarei tulistas Karlova poolmõisa ja Novaja küla piirkonda, kuna 3. patarei pidas tule all raudteed, Jamburgi kiviteed ja selle läheduses olevaid külasid. Vaenlase kaugema seljataguse tulistamiseks viidi 11. veebruaril üks suurtükk Jaanlinna surnuaia taga asetseva elumaja juurde, kust võeti tule alla Komarovka ja Kobõljaki külad ja Jamburgi kivitee nende külade piirkonnas, kus oli märgata vaenlase vooride liikumist.

Pärast 1. patarei rindele jõudmist asuti vormeerima divisjoni 2. patareid. Selle vormeerimine kestis 31. jaanuarist kuni 21. veebruarini. Patarei vormeerijaks ja

ülemaks määrati leitn. G. Rasumov, abiks lipnik A. Mägi. Vormeerimine teostus Tallinnas tagavarapatarei juures.

21. veebruari õhtul jõudis 2. patarei Narva, koosseisus 2 ohvitseri, 101 sõdurit ja 19 hobust. Relvadeks oli kolm 6" — 120 pd./1877 suurtükki, üks 6"/1909 Šneideri haubits 150 granaadiga ja 150 laenguga ja 40 vintpüssi 7200 padrunita. Sideabinõudeks oli kaasas 4 telefoniaparaati ja 3 km välikaablit.

Öösel vastu 22. veebruari alustasid venelased suurte jõududega kallaletungi Narva linna vastu. Nii jõudis 2. patarei rindele silmapilgul, kus teda kõige rohkem vajati.

Vaenlase pealetung algas ägeda suurtükitule ettevalmistusega. Kella 0530 paiku ilmus Popovka ja Joala vahelisel maalal nähtavale punaste jalavägi (3 rügementi).

1. patarei signaalpaugu järele astusid üksteise järele tegevusse kõik meie patareid.

Meie jalaväel tuli päeva jooksul mitmed vastase rünnakud tagasi lüüa, mis ka divisjoni kolme patarei, 1. suurtükiväerügemendi kahe patarei ja soomusrongi mõjuva tule kaasabil õnnelikult korda läks.

25. veebruaril algab vaenlane uut pealetungi. Kuid ka seekord lüüakse ta verise peaga tagasi. Divisjoni 2. ja 3. patarei hoidsid kõrg. 4,4 ägeda tule all ja puhastasid tema vaenlasest, mille järele ta meie jalaväe poolt vallutati. 2. patarei pommitas veel Lilienbachi mõisa, Korolevskoje ja Zahonje külasid, kuhu vastane end koondas.

25. veebruarist kuni 4. märtsini oli Narva rindel üldiselt vaikne.

28. veebruaril vahetas 4. jalaväerügement 5. rügemendiga. Kõik patareid, mis senini operatiivselt allusid 5. rügemendi ülemale, läksid nüüd 4. rügemendi ülema alluvusse.

4. märtsil pommitas 2. patarei Zahonje ja Korolevskoje külade piirkonda ilmunud ahelikke, kuna 1. patarei surus maha oma tulega vaenlase pealetungi Natalina mõisa juures. 2. patarei raske haubits pommitas vaenlase seisukohti Plüssa rajoonis.

5. märtsil 2. ja 3. patarei tufistasid vaenlase jalaväge Lilienbachi ja Korolevskoje piirkonnas. 1. patarei lööb oma tulega tagasi vastase pealetungid Natalina mõisale. Vastase suurtükivägi hoidis sel päeval 1. patareid kestva tule all. Üks granaat tabaski üht suurtükki, purustades selle lafeti ja ratta. Õnneks aga ei lõhkenud granaat ja suurem õnnetus jäi tulemata: patarei meeskonnas kaotusi ei olnud. 2. patarei raskehaubits pani 3. patarei tule toetusel põlema Izvozi ja Keikino külad.

Märtsi kuu jooksul, mil lahingutegevus võrdlemisi nõrk oli, korraldati kõikides divisjoni patareides positsiooni kindlustamise ja moondamise töid. Suurtükikidele ehitati platvormid, millelt laskmine palju kiiremaks ja täpsemaks muutus.

2. patarei rindele saatmisega tuli divisjoni patareide vormeerimises kuuajaline seisak. Seda vaheaega põhjustas peamiselt suurtükiväe ohvitseride puudus. Samuti ei suutnud töökojad küllaldaselt suurtükke parandada ja korda seada.

21. märtsil annab Suurtükiväe Valitsus käsu 4. patarei vormeerimiseks. Selle vormeerijaks ja ülemaks määras divisjoni-

ülem lipnik A. Aroni, abiks lipnik D. Uustalo. Patarei vormeerimine algab Tallinnas tagavarapatarei juures 23. märtsil ja lõpeb 8. aprillil. Patarei sõitis Narva rindele koosseisus 2 ohvitseri, 77 sõdurit ja 12 hobust.

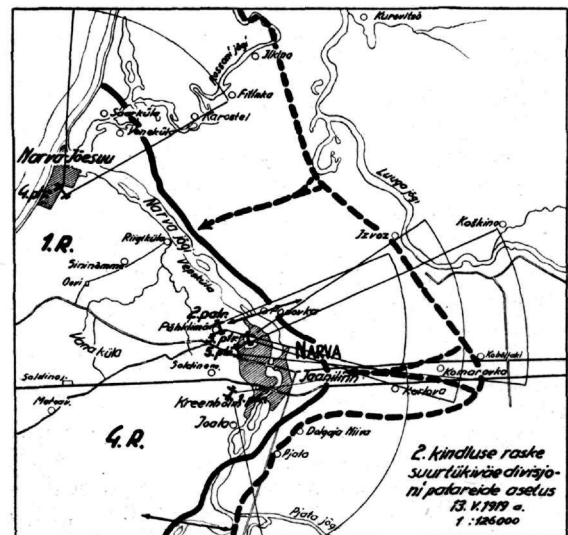
Relvadeks sai patarei neli 6" — 120 pd./1877 suurtükki ja 60 vintpüssi 4100 padruniga. Sideabinõudeks 6 telefoniaparaati ja 8 km välikaablit.

9. aprillil jõudis patarei Vaivara jaama, kus sai käsu Narva-Jõesuhu tulepositsioonile asuda. Operatiivselt allutati 4. patarei 1. jalaväerügemendi ülemale. Esmakordselt avas patarei tule 19. aprillil.

10. aprillil algas alamkapten A. Kangro abi — lipnik G. Rebane 5. patarei vormeerimist Tallinnas tagavarapatarei juures.

26. aprillil sõitis patarei koosseisus 2 ohvitseri, 83 sõdurit ja 5 hobust Viru rindele. Siin relvastati patarei kahe kauge-laskja 42"/1910 šneideri suurtükiga. Nime-tatud suurtükid saadeti Narva lõunarindelt, kus nad võeti venelastelt sõjasaagina. 5. patarei asus tulepositsioonile Narva linna Ringi tänavale. Operatiivselt allus patarei 4. jalaväerügemendi ülemale.

Venelaste järjekorraline suurem pealetung Narva rindel oli 25. aprillil. Pealetungi eel käis maruline suurtükiväeline ettevalmistus, mille tagajärjel Narvas Juhkentali alev põlema läks ja maani maha põles. Lahingust võtsid eriti energiliselt osa divisjoni 2. ja 3. patarei. 3. patarei pommitas Jamburgi kiviteed ja kivitee äärseid külade piirkondi, kuna 2. patarei tulistas vastast Korolevskaja ja Lilienbachi piirkondades. Mõjuva suurtükitule

kaasabil löödi venelaste 25. apr. pealetung tagasi. 26. aprillil ajas 2. patarei oma tullega laiali venelaste salgad Lilienbachi mõisa piirkonnas.

13. mail divisjoni patareid aitavad Põhja Korpuse osi läbimurda punaste positsioonid. Suurtükitule mõjul õnnestub Põhja Korpusel vaenlast tema seisukohtadelt välja lüüa ja taganema sundida.

Põhja Korpuse edasitungiga kadus di-

Samuti peeti reegliparaselt õppusi. Lahingutegevus algas patareil alles 22. nov.

1. juunil vahetas divisjoni 1. patarei omad 6"—120 pd./1877 suurtükid kahe 105 mm jaapani suurtüki vastu ümber. 28. juunil asus patarei uuele positsioonile Kulgu telliskivivabriku juurde. Tähtsamateks märkideks patareile olid siin Oudova maantee, selle läheduses olevad külad ja Plüssa sild.

Vasakult: 2. K. S. D. 3. patarei suurtükk (42"—1877) laskevalmis Komarovka positsioonil. Rippuv köis on kombineeritud laadimise kirendamiseks. — 2. K. R. S. D. 3. patarei meeskonna blindaažid Komarovka metsas. — 2. suurtükiväegrupi luurevaatlejate rühm õppusel Rakvere Vallimäel. — 2. suurtükiväegrupi noorte vannutamine.

visjonil otsekohene kontakt vaenlasega. Meie jalaväeosad asusid Luuga jõe joonele. Patareides algasid plaanikindlad õppused.

Arvestades asjaolu, et Narva kaitsesektori lõunapoolne lõik Kulgust kuni Mustjõeni oli siiani ilma raskesuurtükiväe tulekaitseta, otsustati mai lõpus suurendada 2. KRSD koosseisu ühe patarei võrra. 6. patarei ülemaks nimetatakse 31. mail 2. patarei ülema abi nooremleitnant A. Mägi. Vormeerimise töödega tehti algust 3. juunil tagavarapatarei juures Tallinnas. 22. juunil sõidab patarei rindele koosseisus üks ohvitser, 100 sõdurit, neli 6"—120 pd./1877 suurtükki, 60 püssi 600 padruniga ja 2 telefoniaparaati 7 km välikaabliga.

23. juunil jõuab 6. patarei Auvere jama, kust liigub Mustjõe rajooni ja asub tulepositsioonile Rasbegai lähedale. Et sõjategevust siin esialgu polnud, oli patareil aega positsiooni organiseerimist otse eeskujulikult läbi viia. Ruumi puudusel külas ehitati meeskonnale suur ja avar barakk.

Mai keskelt kuni juuli lõpuni oli lahingutegevus Narva ees seismas. Põhja-Lääne armee osade taandumine Peterburi alt Narva suunas oli aga kindlaks tunnuseks sellele, et lahingud Narva piirkonnas varsti puhkevad uue jõuga.

25. juulil asus divisjoniülema korraldusel 3. ja 5. patarei ja üks rühm 2. patareist uutele tulepositsioonidele Luuga jõe äärde: oli kavatsus punaseid juba Luuga jõe taga kinni pidada. 2. patarei asetas oma rühma lipnik N. Reimanni juhatusel Novo-Pjatnitskoje alevi juurde. 3. patarei asus tulepositsioonile Komarovka ja 5. patarei Kobõljaki küla rajooni. 3. augustil paigutati 4. patarei üks rühm Padoga mõisa juurde uuele positsioonile.

Vaenlane ei lasknud kaua oodata. Jamburgi positsioonidel asetses meie 4. jalaväerügement ligemale 30 km rindel. Sellel rügemendil tuli nüüd eeskätt see P.-L. armee kannul liginev vaenlase ruskas vastu võtta ja tagasi lüüa.

Juba 4. augustil oli esimesi kokkupõrkeid. 4. patarei rühm Padoga juures sa-
tub vaenlase püssi- ja kuulipildujate rist-
tule alla. Kuni viimase võimaluseni püsib
rühm positsioonil ja tulistab Jamburgi
linna ja vaenlase seljtagust. Lõpuks rühm
on sunnitud oma senise seisukoha maha
jätma ja asuma uuele tulepositsioonile
Risu küla juurde.

Kokkupõrked vaenlasega arenesid Luu-
ga jõe joonel ägedateks lahinguteks, mis
kestsid kuni 11. augustini. Divisjoni pata-
reidest võttis neist lahingutest osa 5. pata-
rei; teised vaikusid, sest kogu tegevus sün-
dis väljaspool nende laskeulatust.

5. patarei avab 7. augustil tule Kusmino
ja Jurkino küladele, kus tulikahju tekib.
Jurkino põleb maani maha. 8. ja 9. augus-
til pommitab patarei Žabino ja Padoga kü-
lasid ja 10.—12. augustil Kalmotka ja Alek-
sandrovskaja Gorka eelseid venelaste sei-
sukohti, kuhu venelased eelmisel päeval
meie jalaväe seisukohta läbimurdes välja
jõudnud olid. 5. patarei ja 1. suurtükiväe-
rühmendi kergete patareide tule mõjuval
kaasabil visati vaenlane peagi tema seis-
kohtadelt välja ning sunniti põgenema.
Lahingutegevus pärast 12. augustit vaibub
uesti.

10. septembril ehitab 3. patarei ühe
suurtüki jaoks platvormi ja blindaaži lõuna
poole Dubrovka küla. Laskesektor ulatas
Novo-Pjatnitskojast kuni Žabino küalani.
Vaatluspunkt asetses Aleksandrovskaja
Gorka külas. Sellel positsioonil seisis patareil
alaliselt üks valvesuurtükk, mis oma ta-
bava tulega tegi palju kahju vaenlase sei-
sukohtadele ja tülitas sageli tema selja-
tagust.

18. septembril võetakse ette suurem
Jamburgi pommitamine. Sellest võtavad
osa 3. ja 5. patarei, 1. patareist üks suur-
tükk ja 2. patareist 6" haubits. Viimased
toodi seks puhuks Narva jõe joonelt Dub-
rovka rajooni. Öösel vastu 19. septembrit
avasid kõik patareid tule. Jamburgis tekib
kohe tulikahju ja määratu paanika, paljud
põgenevad linnast.

Oktoobris võtsid lahingutest osa 1., 2.,
3. ja 5. patarei. Kuu esimesel poolel tu-
listati peasjalikult Luuga jõe äärseid kü-
lasid. 11. oktoobril algava P.-L. armee uue
pealetungi puhul võttis Jamburgi pommi-
tamisest osa kogu Luuga rajoonis asetsev
suurtükivägi. Tulejõu suurendamiseks toodi
Narva joonelt kohale ka 1. patarei 105 mm
suurtükk ja 2. patarei 6" haubits. Maru-
lise suurtükiväe toetusel vallutasid P.-L.

armee osad kerge vaevaga Jamburgi. P.-L.
armee edasitungi arenedes oli peagi vaen-
lane divisjoni patareide laskeulatusest väl-
jas. Vaheaeg tegevuses kestis kuni no-
vembri keskpaigani.

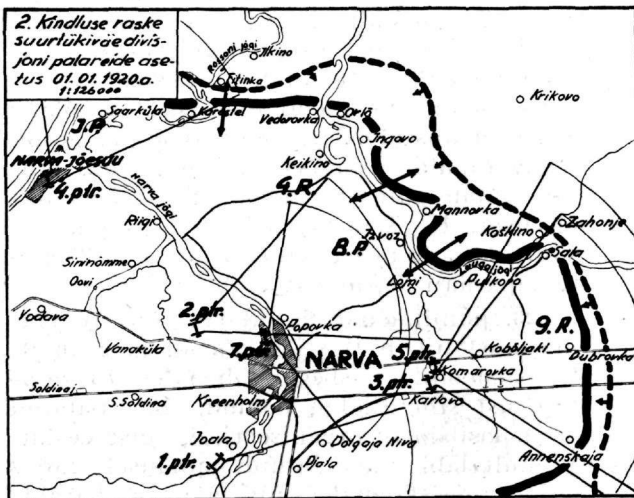
Oktoobri algpäevil alati Tallinnas taga-
varapatarei juures 7. patarei vormeerimist.
Relvadeks määrati patareile kaks 9" ran-
namortiiri, mis asetsesid Tallinna lähedal
Kurna metsas. 2. oktoobril asus alamkap-
ten J. Paulson lipnik E. Tomsoni kaasabil
patarei vormeerimisele. Suurtükiväe Valit-
suse korraldusel pidi patarei omal jõul
mortiirid Kurna metsast Tallinna töökotta
toimetama. Selleks tuli ehitada eriline
raudteeharu mortiiiride positsiooni juurest
kuni kindluse raudteeni. 25. oktoobriks
olid mortiirid töökojas, kus nende korda-
seadmine kestis kuni 28. novembrini. Öösel
vastu 1. detsembrit jõudsid mortiirid Nar-
va, kus nad Sepa tänavale tulepositsioonile
asetati.

Ülesseadmine kestis 10 päeva. Lahingu-
tegevusest 7. patareil osa võtta ei tulnud,
sest vaenlane ei jõudnud kunagi tema las-
keulatuse.

Sõjategevus Narva eel algab uuesti no-
vembrikuu teisel poolel, pärast seda, kui
P.-L. armee täielikult lüüa sai.

Järgnev lahinguaajajärk on eelmistega
võrreldes palju ägedam ja raskem. Kõik
vastase pealetungid löödi siiski tagasi, vaa-
tamata kümnekordsele jõudude ülekaalule
ja marulisele, meie omast üleolevale suur-
tükiväele. Pinevad positsioonidõjapäevad
kestavad sõja lõpuni. Lahingutegevusest
võtavad osa kõik divisjoni patareid, välja-
arvatud 7-es (9" mortiiirid).

Kriitilisem silmapilk sel ajajärgul oli
23. septembril, kus venelased meie rinde

Dubrovka juures läbi murdsid ja Dubrovka vallutasid. Venelaste läbimurde arendamisega oleksid divisjoni 3., 4., 5. patarei sattunud raskesse olukorda, — tõenäolik, et hobuste puudusel oleks isegi tulnud suurtükid maha jätta. Hädaoht varitses ka 1. suurtükiväerügemendi patareisid. Seisukorra päästis I diviisi suurtükiväe ülema kapten H. Kauleri kiire korraldus kõigile kindluse- ja väljapatareidele: avada viibimata kiirtuli Dubrovkale.

Patareid olid teadlikud neid ähvardavast ohust ja tulistasid maksimaalse kiirusega. Suurtükitule koondis Dubrovkale oli enneolemata tugev. Vaenlase rügemendid sattusid kabuhirmu ja kandes suuri kaotusi, põgenesid Dubrovkast. Suurtükitule lõppedes asusid meie jalaväeosad ilma pauguta endistele seisukohtadele ja seisukord oli päästetud.

Divisjoni sõjategevus lõppes vaherahu algusega 3. jaanuaril 1920. Viimased lasud Vabadussõjas lasi 3. patarei 2. jaanuaril Komarovka positsioonilt 6" Šneideri haubitsast.

Divisjoni 8. ja 9. patarei vormeeriti pärast vaherahu sõlmimist, kusjuures relvadeks neile määrati P.-L. armeelt ülevõetud suurtükid (4 neli 45" ingl. haubitsat).

8. patarei vormeerimist alustas Tallinnas lipnik P. Leoke 18. detsembril 1919 lipnik E. Tarti kaasabil ja lõpetas 6. jaanuaril 1920 rindel. 6. jaanuaril 1920. a. asus patarei 2. KRSD ülema käsutusse Narva.

9. patarei vormeeriti rindel. Patarei vormeerijaks ja ülemaks määrati alamkapten E. Kerson, abiks lipnik A. Lensmann. Divisjoni ülema korraldusel andsid meeskonna 9. patareile kõik patareid võrdsest, kuna varustus võeti divisjoni 5. ja 8. patareilt. Patarei asetses Narva linnas.

2. suurtükiväegrupp rahuajal.

1. juuniks 1920 lõppes divisjoni ümberkujundamine „Kindluse Suurtükiväe Divisjoni 1-ks Grupeks“. Grupi ülemaks sai alamkapten P. Borkmann. Grupi koosseisu kuulusid 13 ohvitseri, 1 arst, 3 kv. ametnikku ja 248 sõdurit.

Grupi patareid asetsesid: 3 patareid (2—6"/120 pd. 1877, 4 — 42" 1877, 2 — 47" ingl.) Narvas, 1 patarei (4 — 6"/120 pd. 1877) Narva-Jõesuus ja 1 patarei (4 — 6"/120 pd. 1877) Mustjõel vabadussõjaaegsel positsioonil.

Sellest hoolimata, et puudusid suurtüki-

väe õppekavad ja juhendid kaadri kui ka ajateenijate väljaõpetamiseks, asuti gruppis taie innuga tööle väljaõppe taseme tõstmiseks. Eriti intensiivselt õppetööd tehti ohvitseridega, sest osa ohvitseri oli üle toodud jalaväest. Suurt rõhku pandi sisekorra süvendamisele ja kaitseväelaskonna rivilisele väljanägemisele, mis leidis ka tunnustamist toleaege diviisiülema kindralmajor A. Tõnissoni poolt, kes inspekteerimise käskkirjas 07.05.21. kirjutab: „...üldine mulje kogu raskest grupist on hea. Teisti ei võigi olla väeosas, mille eesotsas alamkapten Borkmann seisab, mees, kes kogu Vabadussõja vältusel ennast alati kõige paremast küljest silma paista on lasknud.“

Alates 1921 viibib grupp suveti Jägala suurtükiväe laagris praktiliste laskeharjutuste läbiviimiseks.

Alates 15. märtsist 1924 toimub senise grupi likvideerimine. Sellest vormeeriti „1. Diviisi Suurtükiväe 2. grupp“, kuhu viiakse üle Kindluse Suurtükiväe 1. Grupi kaitseväelaskond täies koosseisus.

Grupiülemaks määratakse kapten P. Borkmann, abiks alamkapten V. Martinson, patarei nr. 4 ülemaks leitnant O. Treufeldt, patarei nr. 5 ülemaks leitnant F. Margevitš, patarei nr. 6 ülemaks kapten P. Kügler ja patarei nr. 7 ülemaks kapten A. Aron.

Grupi staap asetses algul Narvas ja allüksused paiknesid: patarei nr. 4 (76 p.) ja patarei nr. 5 (114 i.) Malla asunduses Kunda alevi lähedal, patarei nr. 6 (107 kr.) ja patarei nr. 7 (152 šn.) Tammiku asunduses Jõhvi lähedal.

Grupi vormeerimine toleaja oludes polnud kerge. Raskusi põhjustas peamiselt allüksuste laialipaiknev asetus. Sageli polnud varustus kõige parem. Eriti viletsas seisukorras oli hobuste koosseis: saadud hobused olid väljapraagitud teistest väeosadest üle riigi. Õppetöö läbiviimist mõjutas ruumide seisukord: meeskonna eluruumid olid tervisehoidlises halvad, külmad ja kitsad. Kuid tänu grupi kaadri töönnule ei vormeerunud grupp mitte üksi paari kuuga, vaid viidi läbi ka intensiivne õppetöö, mille tagajärjed ilmnesisid laagris üleriiklikel laskevõistlustel. Nii patarei nr. 4 võitis üleriiklikel võistlustel akselbandid kogu koosseisule, numbritevahelistel laskevõistlustel tulid esikohale patareid nr. 6 ja nr. 7, kusjuures patarei nr. 7 sai „Inspektori auhinna“ (tabamisraadius 8 tolli). Ühtlasi patarei nr. 7 telefonistid võitsid suurtükiväe sidevõistluse.

Diviisi suurtükiväe ülem kolonel G. Leets, arvestades laagri tegevust ja laskmisi, seab laagriperioodi lõpul oma käskkirjas väljaõppe tagajärgede poolest 2. grupi patareid esimesse järjekorda diviisis.

Detsembris 1924 asuvad patareid nr.nr. 4, 5 ja grupi staap Rakverre uude äsja valminud kasarmu hoonesse. Siin oli olukord palju parem: meeskonnad asetsesid ajakohastes ruumides, ruumide avarus soodustas õppetöö edukust. 1925. aastal valmis grupi hobustetall ja samal aastal kolisid Rakverre patareid nr.nr. 6 ja 7.

1. augustil 1925 sai 2. grupp omale uue nimetuse „2. Suurtükiväe grupp“.

9. oktoobril 1925 läkitatakse Kõrgemasse Sõjakooli grupiülem major P. Borkmann ja grupi asub juhtima major A. Aron.

Periood 1925—1928 kujunes grupi elus sihikindlaks tööperioodiks, kus grupi kaader asus tempoküllaselt ennast täiendama erialal ja patareid võistlusnõus püüdsid üksteist ületrumbata nii meeste väljaõppe, kui ka kindla sisekorra poolest. Ühlassel ajal major A. Aroni juhtimisel grupi kaader liitus kindlaks ühiseks pereks ja kujunesid väeosa vaimu kandvad traditsioonid.

Laagris ilmnisid õppetagajärjed. Peaaegu alati tuli grupp laagris toimuvatel üleriiklikel suurtüki- ja patareidevahelistel laskevõistlustel võitudega koju. Aastal 1925 tulid numbritevahelistel võistlustel patareid nr.nr. 5 ja 7 esikohale. Aastal 1927 võitis patareid nr. 5 üleriiklikud kergehaubitsa laskevõistlused ja patareid nr.nr. 4 ja 7 numbritevahelised võistlused. Aastal 1928 võitis patareid nr. 4 diviisi suurtükiväe sidevõistluse.

Diviisi suurtükiväes pandi rõhku sõdurite eluruumide ja kasarmu ümbruse kaunistamisele. Kasarmu tühjadele seintele tekkisid grupis nägusad maalid, relvadekogud, mitmesugused õppetabelid jne., mis muutsid ruumid kodusteks ja armsateks. Ka siin toimus võistlus: diviisi suurtükiväe ülema poolt väljapandud auhinna — seinamaal „Viimne lask“ — võitis patareid nr. 4.

21. augustil 1927 tuli Kõrgemast Sõjakoolist tagasi kolonelleitnant P. Borkmann, kes juhtis gruppi kuni 1. oktoobrini samal aastal, mil grupiülemaks määrati kolonelleitnant O. Pezold, kuna kolonelleitnant P. Borkmann viidi üle teenistusse 2. diviisi.

1. oktoobril 1928 muutus grupi sisemine organisatsioon: grupi koosseisust lahkus

patareid nr. 7 ja järeljäänud kolme patareid asemel moodustati kuus patareid (nr.nr. 1—6), grupi koosseisu arvati veel diviisi suurtükiväe tagavaraladu.

Patareide ülemateks määrati: patareid nr. 1 — leitn. H. Stunde, patareid nr. 2 — leitnant A. Buldas, patareid nr. 3 — leitnant K. Uiibo, patareid nr. 4 — kapten F. Margevitš, patareid nr. 5 — leitnant H. Rass ja patareid nr. 6 — major A. Grenzup, tagavaralao ülem — kapten H. Lugenberg.

Uue koosseisu tekkides muutus grupi ilme. Endiste lahingupatareide asemele tekkisid hooti töötavad noorte patareid. Igal aastal 2—3 korda muudeti noored külapoisid drillitud sõduriteks, kes ajakohaselt ettevalmistatud reameestena Narva kattergruppi saadeti.

Grupiülema õhutusel pöörati eriline tähelepanu kasarmu ümbruskonna korraldamisele. Paari aastaga kerkisid kasarmu juurde puisteed, imposantne purskkaev ja lillepeenrad, mis Rakveres omasarnaste seas esikohal. Ka rajati suur puu- ja juureviljaaed, mis sõdurile söögile väärtuslikku lisa annab värskendava puu- ja juurevilja näol.

Meelelahutuse ja kultuur-selgitustöö alal on tehtud grupis tõhusat tööd. Kultuur-selgitustöö alal sageli esinesid ettekannetega karskuse, põllumajanduse jne. alal sellekohased instruktorid ja kaadri kõrval kasutati selleks vastava eriharidusega ja ettevalmistusega sõdureid. Meelelahutuse alal koostati grupi kaitseväljastest sümfooniaorkester, näitetrupp, asutati malering jne. Grupi sõduritepeod olid Rakveres meeleolurikkamad. Sageli korraldati sõdurikonnale etendusi kohaliku näitlejaskonna poolt ja külastati kinosid.

Spordis sai grupp auhinde garnisoni, diviisi ja üleriiklikel kaitseväge spordivõistlustel.

4. oktoobril 1932 lahkus kaitseväge teenistusest kolonelleitnant O. Pezold. Kuni 24. märtsini 1933 täitis grupiülema kohuseid major B. Born ja 24. märtsil 1933 asus gruppi juhtima ja juhivad tänapäevani diviisi suurtükiväe ülem kolonel G. Leets.

Grupi patareid juhivad praegu: nr. 1 — kapten R. Tšernitsky, nr. 2 — leitnant N. Peterson, nr. 3 — kapten K. Uiibo, nr. 4 — kapten F. Margevitš, nr. 5 — leitnant F. Ervin ja nr. 6 — major A. Grenzup.

2. suurtükiväegrupi kaader võib rahuldustundega tagasi vaadata tehtud tööle. See töö on olnud teadlik ja kasulik Vabariigi kaitseväge hiiglatöös oma isamaa ja rahvuse kaitseks.

Ülevaade 2. suurtükiväegrupi üleajateenijatekogu arengust ja tegevusest.

2. suurtükiväegrupi üleajateenijatekogu asutati K.U.P. põhjal 17. veebruaril 1928. a.

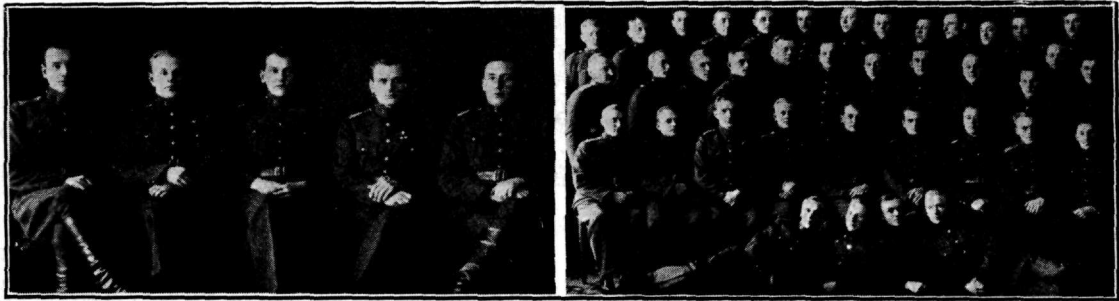
Ametliku organisatsioonina alustab kogu hoogsat tegevust põhikirjas ettenähtud sihtide saavutamiseks.

Et luua kindlamat majanduslikku alust ja võimaldada oma liikmetele soodsamaid tingimusi omavaheliseks läbikäimiseks, selleks kogu üürib omale vajalikud ruumid Jaama puisteel nr. 25 ja avab seal kogu Rakvere osakonna kasiino. Kasiino asutamise päevaks on 1. september 1926. a.

selt suurema rahasumma (500 krooni) allveelaeva sihtkapitali heaks.

Olles teadlik kogu liikmeid ühendavate sidemete tähtsuses, kogu püüab luua tihedat kontakti üksikute kogu liikmete ja nende perekondade vahel. Ka püütakse alalhoida sidemeid tegevteenistusest lahkunud koguliikmetega.

Et saavutada parimaid tagajärgi eeltähendatud sihtide taotlemises, selleks korraldab kogu oma liikmetele ja nende perekondadele ühiseid koosviibimisi, milledest nimetamis-

Vasakult: 2. suurtükiväegrupi üleajateenijatekogu juhatus. — 2. suurtükiväegrupi üleajateenijatekogu.

Kuna kogul puudub tegutsemiseks kapital, siis iga kogu liige maksab kasiino asutamise tegevuskapitaliks ja vajaliku sisseade soetamiseks kolm krooni. Tähendatud summa hiljem kantakse üle kogu hoiu- ja laenukassasse, liikmete osamaksude arvele.

Kogu hoiu- ja laenukassa asutati 1926. a. sügisel.

1. mail 1931. a. likvideeritakse kogu kasiino ja selle varandused antakse üle Rakvere garnisoni üleajateenijate kasiinole, missuguse asutuse osanikuna püsib grupi üleajateenijatekogu tänini.

Kogu hoiu- ja laenukassa tegutseb tänini iseseisvalt ja omab kindla rahalise aluse kassasse sissemakstud osamaksude ja hoiusummade näol.

Olles saavutanud majanduslikult rahuldava olukorra, kogu püüab kasvatada ja arendada oma liikmeid ka vaimliselt ja seksuaalselt, kasutades selleks otstarbeks kõiki, tema käsutada olevaid vahendeid.

Eriliselt püüab kogu süvendada oma liikmetes armastust kodumaa ja rahva vastu. Sellel tööl on olnud ka reaalseid tulemusi. 1933. a. annetas kogu liikmetepere üksmeel-

väärt oleksid koosviibimised vabariigi aasta-päeval, väeosa aastapäeval, jõuluõhtul ja uue aasta vastuvõtmisel. Tähendatud koosviibimistele kutsutakse ka kogust lahkunud liikmeid.

Oma liikmete ja nende perekondade meelelahutuseks korraldab kogu iga aasta väljasõite kodumaa kaunimatesse kohtadesse, elustades sellega ühtlasi tundeid kodumaa ilu hindamiseks.

Et ergutada huvi kogu liikmetes, nende teenistusega tihedalt seotud erialade vastu, selleks korraldab kogu järjekindlalt omavahelisi laskevõistlusi ja jagab auhindu parimate tagajärgede saavutajatele. Elavat huvi tunnevad koguliikmed ka sportimise vastu.

Laske- ja spordivõistlused on kujunenud kogus kõrgelt hinnatud traditsiooniks. Nimetamisväärt traditsiooniks on kogul annetada igale kogust lahkujale tegevliikmele hinnaline mälestusese, mis aitab lahkujas alati elustada mälestust kogust ja tema endistest kaasvõitlejatest ning on ümbooleks lüliks jääjate ja lahkunute vahel.

Moraalseks jõuallikaks kogu tegevuse arenemises on vankumata tahe ja püüe olla kasulik kodumaale ja rahvale. O. T.

1. diviisi laatsaret 15-aastane.

Detsembril lõpul 1918. a. saab dr. Lukk Kv. Tervishoiuvalitsuselt käsu asuda 1. diviisi nakkushaiguste vastu võitleva lentsalga vormeerimisele.

Ligi kuu kulub ära aega ainult selleks, et saada kokku personaal ja 21. jaanuaril 1919. a. kannab dr. Lukk, kes Kesksvalitsuselt saanud vormeerimise otstarbeks 3000 marka raha ja 3 hädropulti, Kv. Tervishoiu valitsusele ette, et lentsalk on vormeeritud.

Lentsalga vormeerimist, mis sündis Narvas, hõlbustas asjaolu, et Kreenholmi vabrik andis selleks kasutada omad ruumid — „uue haigemaja“. Voodite arvu lentsalgal ette nähtud ei olnud ja lentsalga ülesanne ei olnudgi esialgse kava järele haigete arstimine, vaid peamiselt okupatsioon- ja punavägedest rüvetatud ruumide desinfitseerimine. Punavägi, kelle sanitaar- ja toitlustingimused olid äärmiselt puudulikud, kannatas juba tol ajal mitmesuguste nakkushaiguste all, eeskätt plekilise soojatõve all.

Asunud Kreenholmi haiglasse oma otsekooste ülesannete täitmisele, tuleb lentsalgal siiski avada haigete vastuvõtte ruum ja 26. jaanuaril 1919. a. tuuakse ravimisele esimesed plekilises soojastõves haiged — 5 sõjavangi, neist kaks eestlast Juhan Rumman ja Aug. Teinberg, ning 3 venelast.

Haigete paigutamiseks tarvisminevad abinõud ja sisseseade saadakse Kreenholmi vabriku valitsuselt, arstimid ostetakse eraapteekidest

19. märtsil viiakse lentsalk üle Rakveresse, Uue seminari ruumidesse. Jälle on salk ilma igasuguse varustuseta, uusi haigeid tuleb nüüd järjest juurde. Siin tuleb lentsalgale appi Rakvere linn, kes varustab salka 35 voodiga, voodipesuga, patjadega ja vooditekkidega. Voodite arv on ka nüüd veel kindlaks määramata. Koosseis: Vannem arst 1 (dr. Vares, praegu Viljandis), nooremad arste 2, velskreid 4, õdesid 7, desinfektoreid 3, farmatsöite 1, majandusülemad 1 ja asjaajajaid 1. Olud olid siin töötamiseks õige rasked, puudus vesi, seda tuli vedada vaatidega

22. aprillil avatakse lentsalga osakond Auveres 50 voodiga sügelishaigete jaoks. Vahepeal on tulnud Rakvere osakonda laiendada kuni 80 voodini ja see jääbki töötama Rakveresse kuni 24. oktoobrini 1919. a. Lentsalk ise kolib 25. mail üle

Narva, likvideerib Auvere osakonna samal päeval ja asub endistesse maakonna (semstvo) haigla ruumidesse Haigemaja tänavale. Siin määratakse juba voodite arv kindlaks 200 peale ja salk võtab enese alla veel end. 92. Petšorski polgu laatsareti ruumid ning ühe eramaja. Inventar saadakse maakonna haiglast ja Petšorski polgu laatsaretist. Ruumid Narvas on juba märksa paremad, sest need on omal ajal ehitatud ravigeks.

20. detsembril 1919. a. avatakse Põhja-Lääne armee lahti puhkenud marulise plekilise soojatõve taudi vastu võitlemiseks osakond Vaivara mõisa esialgu 120 voodiga. Hiljem 12. märtsil 1920. aastal, suurendatakse voodite arv siin aga 1000 peale.

Tarviline arv varustust saadakse nüüd Kv. keskasutustelt (Keskapteegist ja Sv. Varustusvalitsuselt).

Arstimatega varustamine on jõutud vahepeal rajada niivõrd heale tasemele, et neist enam puudust ei ole. Neid on suudetud hankida P.-Ameerika Ühendriikidelt ja Inglismaalt. Pesuga varustamiseks olid hoogsalt kaasa aidanud seltskondlikud asutused, peamiselt „Ühisabi“ ja „Punane Rist“ ning teised.

Äärmiselt raskeks osutusid 1920. aasta esimesed künud, kui möllas plekiline soetõbi, paisates haiglatesse tuhandeid haigeid.

Iseloomustava pildi tollaegsete sanitaarolude kohta annab tookordne lentsalga ülemarst, dr. Davõdovsky omas aasta tegevuse aruandes, milles ta kirjeldab tollaegset äärmiselt rasket ja halba sanitaar-olukorda. Lentsalga poolt võeti üle P.-Lääne armee 1-ne liikuv haigemaja ning evakuatsiooni punkt nr. 1 Kiriku tänaval ühes osakondadega Haigemaja tänaval nr. 20 ja Seene tän. nr. 15 ja inseneri salga, sapöörioodu, ratsapolgu ja töösalga ambulantsid. Haigeid oli neis kokku 2500. Kõik need haigemajad olid hirmsates sanitaaroludes. Haigete ruumid täiskiilutud, voodisid peaaegu ei olnud, haiged lamasid põrandail. Hoolitsemine halb. Sanitaar-personaal ise peaaegu kõik haige. Ambulantsid laiali pillatud Jaanlinna eramajadesse Ruumid porised. Talveraamid puuduvad, suveraamid klaasid katkised, osa aknaid laudadega kinni löödud, ahjud lagunenud. Kuurides koristamata surnukehad,

Pilte 1. diviisi laatsaretist. Keskel 1. diviisi laatsareti ülem san.-kol. Michelson.

Vasakult: 1. diviisi laatsareti peahoone. — All: Üks haavajaoskonna haigete ruumest. — Paremal: 1. diviisi laatsareti peasissekäik. Portaali on pärit a. 1651.

mis juba lehkavad. Haigete korralikuks äramahutamiseks puudusid ka lentsalgal vastavad ruumid ja sellepärast osa haigeid evakueeriti Kundasse III diviisi nakkushaiguste vastu võitlevasse lentsalka, osa Tallinna ja Tartu haiglatesse. Peale ruumide kordaseadmist jõuab lentsalk ära mahutada end. P.-L. armee liikuva haigemaja ruumidesse kõigest 380 haiget.

Nakkushaigete liikumine 1920. a. esimestel kuudel oli järgmine:

	Eesti sõjaväelasi.			
	Plekilises soojastõves	Korduvas soojastõves	Mitmes. haig. KOKKU	P.-L. armee-lasi
Jaauaris	187	338	746	65
Veebruaris	458	319	925	82
Märtsis	214	152	435	1445
Aprillis	61	16	126	629
Mais	7	11	206	170

Maikuul, tänu ratsionaalsele ravile ja nakkuspesade likvideerimisele, mis oli raskem ja vastutusrikkam töö taudi levinemisele takistuste tegemises, rauged taud ja juunikuul tuleb ette veel vaid 3 plekilise- ja 3 korduvasoojatõve juhtu, juulis aga ainult 1 korduvasoojatõve juhtum. Augustist peale neisse haigustesse haigestumisi

enam ette ei tule. Surevuse protsent langes aga juba alguses. 1920. a. jooksul suri 1. diviisi lentsalgas, s. o. 5 kuu jooksul, ainult 53 inimest plekilisse ja 37 inimest korduvasse soojatõppe, ajal, kui P.-L. armee haiglate iseseisval töötamise ajajärgul veeti surnuid Narvas koormate viisi — nii regedel ning veoautodel ja ülevõtmise momendil oli laipu veel kuurides ja isegi koridorides ja haigete ruumes. 15. juulil 1920. a. nimetatakse lentsalk ümber 1. diviisi laatsaretiks.

Tingitud sanitaarolude paranemisest, likvideeritakse Vaivara osakond 1000 voodiga ja linnas olevad osakonnad, ning laatsaret jääb töötama 3 osakonnaga (haava-, sise- ja suguhaiguste) end. maakonna haiglasse, kust 1. novembril 1932. aastal viiakse üle kaitseministeeriumi hoonetesse Rahu tänavale nr. 19.

Uutes kaitseministeeriumi hoonetes viiakse enne ümberpaigutust läbi tarvilikud ümberehitused. Täiendatakse laatsareti aparaatidega ja muude arstiniisvahenditega. Soetatakse aeg-ajalt juurde uut, korralikumat inventari ja praegu, mil laatsaret pühitseb oma 15. sünnipäeva, omab laatsaret kõigiti korraliku, parima Narvas,

Röntgeni kabineti, diathermia, kõrgustiku päikese, Solluxi, — oma eeskujuliku apteegi ja laboratooriumi; viimased ümberkorraldatud alles 1933. aastal.

Kavas on veel sisehaiguste jaoskonna ja majanduslike kōrvalruumide ümberehitamine, millised tööd läbi viiakse niipea kui majanduslik olukord seda lubab.

Praegu on laatsaretis koosseisu järele ette nähtud 75 voodit. Laatsaret on jõudnud enesele soetada hea nime ja kuulsuse ka eraisikute juures ja viimasel ajal leidnud elavat kasutamist, eeskätt just haava (lõikuse) osakond. Ravimismaks on Kr. 2.50 päevas.

Laatsareti ülemarstiks on praegu san.-kolonelleitnant G. Michelsson, kes ühtlasi juhib ka haavajaoskonda.

Laatsaretil on Narva linna ees suured teened ajast, mil ta likvideeris ja päästis Narva elanikud toll ajal raskesti mõllanud taudiohust

15. aasta jooksul on laatsaretis ravimisel viibinud 28.960 inimest, kuna ambulatoorselt abistatute arv on mitmekordselt suurem.

1922. a. alates töötab laatsareti juures ka suveosakond, sanatoorium 20 voodiga, kus puhkust ja ravi on saanud 11 aasta jooksul üle 500 inimese.

A. Ernits.

Eksternide komistuskiivi.

Kaitseministri ksk. 19. jaan. s. a. nr. 10 alusel algasid 2. veebruaril Kaitseväge ühendatud õppeasutistes katsed neile aspirantide kursuse lõpetanud üleajateenijatele ning reservohvitseridele, kes soovivad omada kaadriohvitseri kutset eksternina Sõjakooli lõpetamisega. Katsed teoreetilistes ainetes olid veebruaris, märtsis ja aprillis, praktilistes ainetes aga 1. novembrist 8. detsembrini.

Katsetest võttis osa 30 aspirant-üleajateenijat ning 5 käsutusväelast. Kevadisel katseperioodil langes välja loobumiste ning nõrkade hinnete tõttu 9 katsealust. Ülejäänud 26-st püsis kuni lõpuni ilma nõrgata 14, kuna 12-el katsealusel oli oodata kas ühest või kahest ainest järeleksamit. Peale viimast eksamit aga eksternidele selgus üllatusena, et nende kõikide "Cannae'ks" oli saanud laskmine.

Kamini poolt 20. aprillil 1932. a. kinnitatud eksternide katsekava nõuab igalt jalaväelase katsealuselt I klassi laskekatses täitmist rk-st, kk-st, vintpüssist ning brovningust, igalt suurtükiväelase katsealuselt II klassi laskekatses täitmist rk. Koldist, vintpüssist ning brovningust. Tegelikult laskmisel 20. novembril aga selgus, et kk-st ja brovningust ei suutnud nõutud tingimusi täita ükski ekstern. Selle resultaadina teatati 8. detsembril eksternidele, et neist ei loeta katseid lõpetanuks ühtki ning kõikidel tuleb sooritada 1934. a. juunikuus laskmises järeלקatsed.

Nõutavate tingimuste täitmine vintpüssist nõuab üsna tublit oskust, väga raske on see kk-st, kuna kindlaks komistuskiiviks eksternidele kujuneb laskmine brovningust suvisel järeלקatselgi. On ju I klassi katse tingimus brovningust sedavõrd suur (25 lasuga 200 silma), et isegi aastaid kestnud treeningu järele vaid vähesed jõuavad selleni. On ju praegu kogu kaitseväge kaadrist ainult üksikud brovningust I klassis.

Täiesti analoogiliselt eksternide katsekavadele nõuavad ka kadettide õppekavad kadettidelt laskmises I klassi tingimuste täitmist. Tegelikult aga kadettidest jõudis I klassi vaid osa ja needki mitte igast relvast. Sõjakooli lõpetamine seejuures ei ole aga võimalik ka neil kadettidel, kes laskmises I klassi ei jõudnud.

Seda arvesse võttes — kas ei oleks võimalik ka eksternidele ülesseatud laskekaatsete tingimusi teha kergendusi? Kas või sel määral, et määratud normide kindlat täitmist nõutaks vaid ühest ehk kahest relvast, teistest relvadest aga lepitaks vähemate tagajärgedega. Praeguste tingimuste juures on igatahes karta, et ka suvisel järeלקatsel ei leidu ühtki eksterni, kes suudaks täita nõutavat normi igast relvast. Ja tagajärg: läbi kukkusid kõik katsealused, vaatamata sellele, et neil on sooritatud edukalt kõik muud katsed (arvult ligi pool sada).

Ekstern.

Sõjakirjandusi.

SOOME.

„TAISTELIJA“
Nr. 8 — 1933.

Artiklis „Sõduri võistlused“ kol.-ltn. N. Sigell kriipsutab alla seda suurt tööd, mida on vaja teha sõduri kallal, et temast areneks tubli võitleja praegusaja lahingus. Tubliduse tunnemärgid ilmuvad ainult järjekindla ja põhjaliku

harjutuse tagajärjel. Ei ole tarvis õpetada sõdurile kõige maailma asju; veel vähem on temal vaja teada hästi ja laialt sõjaasjandust. Tähtis on hoolega harjutada temale neid toiminguid ja võtteid, millega tal tuleb tavalisest tegemist teha tõsiolukordades.

Sõduri ettevalmistuses on hulk niisuguseid õppealasid, milles vaevalt on kunagi võimalik küllaldaselt määral läbi viia kordamisharjutusi.

Sellepärast on tarvilik, et praktilistele harjutustele antakse küllaldane paik teoreetilise õpupuse arvel.

Eriti tähtis isiklikku tehnilistki valmisolekut nõudev ala on otsustav lahinguaste — lähedamaa võitlus, mille haripunkti moodustab võitlus mees mehe vastu. Lähedamaa võitluses on võitluse palavik nii suur, et ka lähemad juhid ei suuda enam küllaldaselt juhtida oma alluvaid. Üksikvõitleja peab niisugustel kordadel otsustama mõned silmapilgu toimingud täiesti iseseisvalt ja automaatselt. Niisuguste toimingute kätteõpetamine nõuab hoolsat ja jätkuvat harjutamist, harjutuste kordamist püüdega — ikka otustarbekohasemalt ja paremini omada soorituskunsti. Samuti on võitleja auhinnaks kas või tulemuste näolgi esile tõstetud töö. Harjutustulemuste esiletoomine sentimeetrites, sekundites ehk punktides ja mitme harjutaja omavaheline võistlus on kõige parem abinõu harjutus- tahte alalhoidmiseks.

Ülaltoodud põhimõtete kohaselt on Kaitseliidu peastaap kokku seadnud kava ja andnud selle läbiviimiseks kaitseliidu piirides juhtnööri.

Kava käsitleb üksikmehe jätkuvalt (kontinuaatselt) läbiviidavat võitlust, mis sisaldab need tavalisemad tegevused, mida üksikvõitleja peab sooritama lähedamaa võitluses alates mürskude hajumispäirilt ja lõpetades täägi löögiga. Need üheks harjutuseks koondatud viis tegevust on: tõkkejooks, käsigranaadi pildumise täpsus ja kaugus, täägivõitlus ja lahinglaskmine.

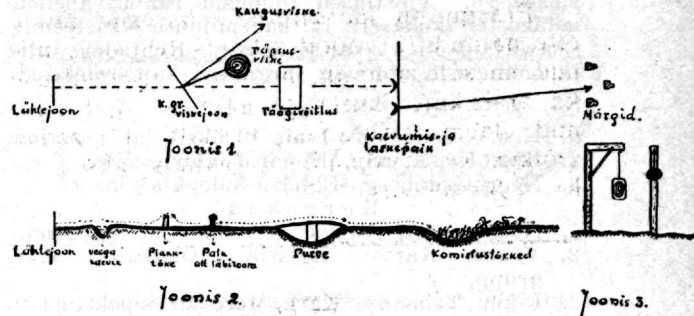
Harjutus (võistlus) viiakse läbi lahingu rakmetes, kuhu kuuluvad m. s. vähemalt 6 kg raskune seljakott, padrunitaskud, labidas ja püss täägiga. Harjutuseks antakse kätte 6 padrunit, millest 5 on pidemes, 2 harjutuskäsigranaati ning harjutuse algosa jaoks õppepüss täägivõitluseks. Olenevalt võistleja arenemisastmest, võib temale anda veel gaasitorbik.

Võistlus algab tõkkejooksuga selleks korraldatud tõkkerajal, mis on kõige rohkem 150 m pikk (v. joon. 2). Tõukeasendis olevad võistlejad algavad jooksu märguande järele. Võistlejal on algul kaasas õppepüss täägivõitluseks, mida ta on kohustatud hoidma käes (püssi ei tohi kasutada purde ületamiseks). Kaks käsigranaati on asetatud vööle nii, et nad jooksu ajal maha ei kukuks.

Tõkkejooks lõpeb gr.-pildumispäigal, kus heidetakse algul pikali. Selles asendis seatakse gr. viskevalmis ja tõustakse viskamiseks tarvilisel määral üles. Enne sooritatakse täpsusviske ringi, mille sisemine raadius on 0,5 m, järgmine — 1 m ja äärmine viies ring raadiusega 2,5 m. Ringide ühine keskpunkt on 25 m kaugusel viske joonelt. Selle järele sooritatakse kaugusviske (ilma hoota). Iga viske järel peab võistleja heitma maha, nii et põlved ja küünarnukid puudutaksid korraga maad.

Pärast gr. visket joostakse täägivõitlusesse. Täägivõitluskujusid on 4—5. Kõige lähem neist on 50 m kaugusel gr. viske joonelt. Kujusid on: 2 peakuju (pallikujulised riidega üle tõmmatud, läbimõõt 20 sm, täidetud saepuru ja liiva seguga suhtes $\frac{2}{3}$ — $\frac{1}{3}$) ja teised kehakujud (silindritaolised kotireediset kotid, millede läbimõõt on 30 sm ja kõrgus — 70 sm; kottide täiteks võib põhjas olla liiva 3—5 liitr.

selle peal saepuru ja pealmises osas tihedaks pressitud heina kord). Üks kehakuju on täpsuringidega. Teisedki kehakujud on torke tarvis. Üht peakuju tuleb lüüa ülevalt ja teist horisontaalselt püssi päraga. Kotid ripuvad umbes 2,5 m kõrguselt kinnitatud nõõri otsas. Peakujud on u. 150 sm ja kehakujud u. 80 sm kõrgusel. Igasse kujusse tohib üritada torke või löögiga ainult üks kord (joon. 1 ja 3).

Kui täägivõitlus on läbi, joostakse 10—20 m kaugusel asetseva kaevumispäigaga lähedale. Seal vahetatakse õppepüss lahingupüssiga, mis juba varem on seal valmis pandud, ja heidetakse pikali. Kaevumiseks on igale võistlejale üheaegselt kõvaks trambitud liiv u. 2,5×2,5 m suurune maaala. Liiva paksus vähemalt 40 sm. Kohe mahaheitmise järele annab kohtunik (instruktor) lahinguülesande käskluse näol. (Näit.: „Ees vaenlane. Laadida ühe padruniga, kaitsevinnastada ja kaevuda!“). „Kaevuda“ käsklusega algab võistleja määratud tegevust: laeb püssi, kaitsevinnastab, roomab kaevumispäigale, asetab püssi vastavalt üksikvõitleja lahinguõppuse reeglitele ja võtab tupest labida. Kui labidas on tupest vaba — märgitakse aeg, s. o. stardist labida vabastamiseni.

Võistleja peab valmistama kaeviku lamades laskmiseks. Kaevumise aeg 4 min. Töö täitmist hinnatakse järgmiselt: lahinguline kaevumisasend ja viis, rind- ja külgkaitse valmistamine, kaeviku kuju ning rind- ja külgkaitse väärtus.

Kui 4 min. on möödunud, siis antakse käskluse labida tuppepanemiseks. Juhul, kui võistlejate arendamises on jõutud kaugemale, antakse käsklus gaasitorbiku pähepanemiseks (gaas!... 30 sek. möödumisel, gaasitorbiku kasutamisel — 50 sek.) ilmuvad märgid, mille järele antakse käsk tulistamiseks.

Tulistamise eel on püss laetud ühe padruniga ja kaitsevinnastatud. Tulistamisel võib kasutada kaeviku tuge. Iga võistleja kohta ilmub märkide grupp 150—200 m kaugusel, mis koosneb 3 rinnakujust. Kõik kujud (iga võistleja) ilmuvad üheaegselt järgmiselt: 10 sek. (10 sek. peidetud), 4 sek. (5 sek. peidetud) 4 sek. (5 sek. peidetud) ja 20 sekundiks. Juhul, kui kasutatakse gaasitorbikuid, on märkide väljasoleku ajad pikemad (15 — 5 — 5 — 20 sek.).

Esimese lasu järele laetakse püss 5 padruniga. Märki lõplikul kadumisel lõpetatakse harjutus ja tehakse hinnang varem kokkuseatud kava järele.

Harjutuste (võistluste) pidamine usaldatakse ohvitseride ja vanemate allohvitseride hooleks.

Sport kaitseväes.

Vabamaadluse esivõistlused Tallinna garnisonis.

9. ja 10. detsembril peeti „Sõdurite Kodu“ ruumes garnisoni spordikomisjoni korraldusel garnisoni väeosade vahelised vabamaadluse esivõistlused. Võistlused toimusid rahvusvaheliste määruste kohaselt ja kahemiinuse süsteemis. Osavõtjaid oli 41 kaitseväelast. Kohtadele tulid ja omandasid auhindu järgmised kaitseväelased:

Sulgkaal.

1. N. a. o. Luigeleht, Ivan, 10 üksik jal. pataljon,
2. Kpr. Kopelmann, Elmar, Vahipataljon,
3. Noor Grünberg, Elmar, Sidepataljon.

Kergekaal.

1. Noor Väärt, August, 10. üks. jal. pataljon,
2. V. a. o. Kartau, Kristjan, Õhukaitse srtv. grupp,
3. I. j. m. Teimann, Karl, Mereväe õppekompani,
4. Rms. Liivat, Karl, Sidepataljon,
5. Noor Nagel, Johannes, Õhukaitse srtv. grupp.

Kergekeskkaal.

1. V. a. o. Meos, Karl, 10. üks. jal. pataljon,
2. Noor Arakas, Aksel, Pioneripataljon,
3. „ Angast, Hugo, Merekindlused,
4. „ Korsar, Voldemar, Mereväe õppekompani,
5. Noor Kuulmann, Johannes, Sidepataljon.

Keskkaal.

1. V. a. o. Tõnis Eduard, 10. üks. jal. pataljon,
2. Noor Lorents, Mihkel, 10. üks. jal. pataljon,
3. „ Pihlakas, Karl, 10 üks. jal. pataljon,
4. „ Past, Valter, 10. üks. jal. pataljon,
5. „ Paabin, August, Pioneripataljon.

Poolraskekaal.

1. Rms. Kaup, Artur, Vahipataljon,
2. N. a. o. Lõve, Johannes, Mereväe õppekomp.,
3. „ Oole, Karl, Miinip. „Suurop“.

Raskekaal.

1. Rms. Kanastik, Hans, Kaitsevägede staap.

Kõikides kaaludes esimesele kohale tulijad omandasid garnisoni 1933. aasta vabamaadluse meistri nime.

Mainitud võistlused pakkusid pealtvaatajatele maadlejate innuka ja jõurikka esinemisega suurt naudingut. Võrreldes äsja peetud võistluste osavõtjaid eelmistel aastatel garnisoni maadlusvõistlustest osavõtnud maadlejatega, tuleb märkida suurt vahet maadlejate tehnikas ja vastupidavuses. Eelmistel aastatel olid nooremad maadlejad saamatud ja kobajad võtetes; oli palju toorest materjali, kuid puudus tehnika. Äsja möödunud võistluste kohta seda enam ütelda ei saa. Oli näha, et kõik maadlejad olid saanud maadluse eelkooli, ehkki üks rohkem ja teine vähem.

Võistlejate tehnika arenemisel on kaasa aidanud nii garnisoni spordikompani poolt korraldatavad maadluskursused kui ka kaitseliidu töö maal maadluskursuste ja maadlusvõistluste korraldamises. Iseäranis tuleb aga alla kriipsutada Harjumaa maleva spordiinstruktori härra Artur Kuke, kes ühtlasi ka garnisoni maadluse kursuse instruktor, energilist ja eneseohverdavat tööd maadluskursuste ja -võistluste maal korraldamises. M.

Tallinna garnisoni ja kaitseliidu Harju maleva vahelised maadlusvõistlused.

6. ja 7. jaanuaril s. a. toimusid „Sõdurite Kodu“ a.-s. „Kreenbalti“ poolt väljapandud rändauhinna esmakordselt Tallinna garnisoni ja kaitseliidu Harju maleva vahelised kreeka-ruuma maadlusvõistlused.

Võistlustest võttis osa kummagi organisatsiooni poolt — sulg-, kerge-, kesk-, poolraske- ja raskekaalus ä 2 maadlejat ja kergekeskkaalus ä 4 maadlejat. Igal võistlejal tuli maadelda vastaspoole vastava kehakaalu mõlema võistlejaga. Iga paari võistlus kestis, kui varem ei olnud üks või teine seljatatud, ilma vaheajata, 15 minutit. Rändauhinna võitmiseks arvestati ainult seljavõite. Iga seljavõit andis 3 punkti.

Võistluste tulemused olid järgmised:

Sulgkaal: Noor E. Grünberg (garnison) seljatas J. Fromholtsi (maleva) ajaga 4.05 ja E. Käsperi (m.) ajaga 3.33. Noor A. Nõmm (g.) maadles E. Käsperiga (m.) viiki ja kaotas J. Fromholtsile ajaga 11.42.

Kergekaal: V. a. o. M. Kartau (g.) seljatas E. Schleicheri (m.) ajaga 11.40 ja kaotas A. Müllerile (m.) ajaga 4.55. Noor A. Väärt (g.) seljatas E. Schleicheri ajaga 4.54 ja maadles A. Mülleriga viiki.

Kergekaal: Noor J. Kuulmann (g.) maadles A. Laadogaga (m.) viiki ja kaotas H. Hornerile (m.) ajaga 8.40. Noor N. Buström (g.) seljatas H. Herneri ajaga 7.40, kaotas A. Laadogale ajaga 7.20 ja maadles J. Erlichiga viiki. Noor Lorents saavutas võidu vastaspoole maadleja mitteilmumisega, maadles J. Erlichiga ja A. Laadogaga viiki ning kaotas H. Hornerile ajaga 5.05. Noor A. Arakas kaotas J. Erlichile ajaga 4.15, H. Hornerile ajaga 2.39 ja A. Laadogale ajaga 11.40 min.

Keskkaal: Noor E. Past (g.) kaotas J. Puksbergile (m.) ajaga 3.00 ja Lõhmusele ajaga 7.13. Noor K. Pihlakas maadles J. Puksbergiga viiki ja kaotas J. Lõhmusele ajaga 7.40.

Poolraskekaal: Rm. A. Kaup (g.) seljatas O. Grüneri (m.) ajaga 4.55 ja maadles V. Frommanniga (m.) viiki. N. a. o. J. Lõve (g.) seljatas O. Grüneri (m.) ajaga 9.54 ja maadles V. Frommanniga viiki.

Raskekaal: Rm. J. Burmeister (g.) seljatas P. Patsingi (m.) ajaga 6.48 ja kaotas A. Kõllole ajaga 2.10. Rm. H. Kanastik (g.) seljatas P. Patsingi ajaga 6.35 ja maadles A. Kõlloga viiki.

Rändauhinna, mida tuleb kaitsta 5 korda järjest või 8 korda vaheldamisi, võitis esmakordselt Kaitseliidu Harju maleva punktide vahekorraga 36:30.

Võistluste kohta peab märkima, et need olid sõna täiuslikus mõttes sõprusvõistlused. Siin ei olnud märgata sageli võistlustel esinevat nähet tulla võidule „kõigi abinõude“ varal. Nii garnisoni kui ka maleva maadlusmeeskondade koostamine usaldati nende ühisele maadluseinstruktorile härra A. Kukele. Peab märkima, et härra A. Kukk toimis siin täiesti erapooletult ja tuli asjaga hästi toime. M.